

ДОКЛАД

**ЗА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА
ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ
НА 2023 ГОДИНА**

Септември 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	4
I. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА.....	5
II. ОСНОВНИ АКЦЕНТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА БЮДЖЕТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ	7
1. Одобрен ЗДБРБ за 2023 г.	7
2. Фискални развития през първото полугодие на 2023 г.	8
3. Предизвикателства при изпълнението на бюджета до края на годината	10
4. Информация за мерките относно преодоляване на социално-икономическите последици, свързани с хуманитарната криза, породена от военните действия в Украйна, енергийната криза, инфлационния натиск и пандемията от COVID-19	11
4.1 Информация за разходи, свързани с хуманитарната криза, породена от военните действия в Украйна	11
4.2 Мерки в частта на приходите относно социално-икономическите последици, свързани с енергийната криза и инфлационния натиск и информация за разходите по програмите за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи ...	13
4.3 Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията	13
5. Мерки за повишаване на събираемостта на приходите.....	15
III. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2023 ГОДИНА	16
1. Изпълнение на приходите по видове по консолидираната фискална програма	24
1.1 Преки данъци.....	25
1.1.1 Корпоративни данъци.....	25
1.1.2 Данък върху доходите на физическите лица	26
1.2 Други данъци.....	27
1.3 Приходи от социални и здравноосигурителни вноски.....	27
1.4 Косвени данъци	28
1.4.1 Данък върху добавената стойност	28
1.4.2 Акцизи	29
1.4.3 Данък върху застрахователните премии	30
1.4.4 Мита.....	30
1.5 Неданъчни приходи	30
1.6 Помощи и дарения	31
2. Изпълнение на разходите по икономически елементи.....	31
2.1 Текущи нелихвени разходи.....	32
2.1.1 Разходи за персонал	32
2.1.2 Издръжка	32
2.1.3 Субсидии	33
2.1.4 Социални и здравноосигурителни плащания.....	35
2.1 Капиталови разходи.....	36
2.2 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	37
2.3 Лихвени разходи	37
2.4 Вноска на България в бюджета на Европейския съюз	37
3. Просрочени задължения и вземания към 30.06.2023 г.	38
3.1 Просрочени задължения.....	38
3.2 Просрочени вземания	38
4. Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма към 30.06.2023 година.....	40
4.1 Външно финансиране	40

4.2	Вътрешно финансиране.....	41
4.3	Приватизация на дялове, акции и участия	42
IV. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ.13, АЛ.3 И АЛ.4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ		43
1.	Държавен бюджет	43
1.1	Бюджет на Народното събрание.....	45
1.2	Бюджет на съдебната власт.....	46
2.	Бюджети на общините	46
3.	Социалноосигурителни фондове	48
3.1	Държавно обществено осигуряване	48
3.2	Национална здравноосигурителна каса	49
4.	Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия	50
4.1	Държавни висши училища	50
4.2	Българска академия на науките	50
4.3	Селскостопанска академия	50
4.4	Българско национално радио	50
4.5	Българска национална телевизия	51
4.6	Българска телеграфна агенция.....	51
5.	Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации	51
5.1	Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите.....	51
5.2	Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”	54
6.	Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси	56
6.1	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	56
6.2	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	56
6.3	Държавно предприятие „Научно-производствен център“ (ДП „НПЦ“)	57
6.4	Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП „УСЯ“).....	57
6.5	Държавно предприятие „Държавна петролна компания“ (ДП „ДПК“).....	57
ЗАКЛЮЧЕНИЕ		59

Използвани съкращения

Н1 - първо полугодие
БВП – брутен вътрешен продукт
БНБ – Българска народна банка
ВОП – вътреобщностни придобивания
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДОБЦК – държавни и общински ценни книжа
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДДФЛ – Данъци върху доходите на физическите лица
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие“
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ИА - изпълнителна агенция
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – Консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХ – Министерство на земеделието и храните
МИИ – Министерство на икономиката и индустрията
МО – Министерство на отбраната
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС – Министерски съвет
МТС – Министерство на транспорта и съобщенията
МФ – Министерство на финансите
НАП - Национална агенция за приходите
НЗОК - Национална здравноосигурителна каса
НК ”ЖИ” – Национална компания „Железопътна инфраструктура“
НОИ – Национален осигурителен институт
НС – Народно събрание
НСИ – Национален статистически институт
НРС – наблюдение на работната сила
НФ – Национален фонд
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПРБ – първостепенни разпоредители с бюджет
пр. п. – процентни пункта
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СКФ – Структурни и Кохезионен фондове
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – Хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – Централен бюджет

I. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА

1. Състояние на българската икономика през първата половина на 2023 г.

➤ Брутен вътрешен продукт

През първото полугодие на 2023 г. брутният вътрешен продукт¹ на България възлезе на 80 929 млн. лв., което представлява увеличение с 10,9 % спрямо същия период на 2022 г. Реалният растеж на БВП за полугодieto достигна 2 %² с положителен принос от нетния износ.

Крайното потребление нарасна с 1,6 % за периода януари-юни, което представлява забавяне спрямо 2022 г. Инвестициите в основен капитал се повишиха с 2,8 % през първото тримесечие поради увеличение както на публичните капиталови разходи, така и на частните инвестиции, а през второто тримесечие растежът им се ускори до 3,4 %. Растежът на износа на стоки и услуги бе 2,2 % през първо тримесечие, но през второ бе отчетен спад от 0,8 %. В същото време вносът на стоки и услуги бе на спад и през двете тримесечия на годината средно от 4,5 %.

Брутната добавена стойност нарасна с 2,2 % за полугодieto на 2023 г. Растежът бе движан от услугите. Промисленото производство спадна с 4,7 % през първото тримесечие, а през второто спадът се ускори до 10,6 %.

➤ Пазар на труда

Динамиката на пазара на труда през първото полугодие на 2023 г. дава разнопосочни сигнали. През първото тримесечие броят на заетите (според ЕСС 2010) бе 3 428 хил. души и регистрира относително висок годишен растеж от 1,8 %. Ръст в броя на заетите имаше във всички икономически сектори без аграрния. В същото време се наблюдават първи сигнали, че постоянният тренд на намаление на безработицата, който бе отчитан почти без прекъсване от началото на 2021 г., като че ли е достигнал до точка на пречупване. През второто тримесечие на 2023 г. коефициентът на безработица в страната бе 4,6 % и се увеличи както на тримесечна (+0,2 пр. п.), така и на годишна (+0,1 пр. п.) база. Данните за регистрираните безработни показват, че този процес може да продължи и през третото тримесечие на годината, през което обичайно коефициентът на безработица е най-нисък за дадена календарна година поради повишеното сезонно търсене на труд.

През първото тримесечие на 2023 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает възлезе на 14,0 % и се забави спрямо края на предходната година. За продължаващо забавяне в номиналното нарастване на доходите от труд свидетелстваше и динамиката на средната работна заплата през месеците април-юни. Разгледано общо за полугодieto средната заплата в страна се повиши номинално с 15,2 %, а в реално изражение (дефлирана с ХИПЦ) темпът се ускори до 3,7 % в сравнение с 2022 г.

През първото тримесечие на 2023 г. реалният растеж на производителността на труда се забави до 0,3% на годишна база, с водещ ограничаващ принос на сектор индустрия. Растежите на производителността в строителството и услугите останаха на положителна територия, съответно 0,9 % и 2,2 %, придружени от значително увеличение на броя на заетите в тях.

➤ Инфлация

Тенденцията на намаление на инфлация в страната, която започна през последното тримесечие на 2022 г., се запази и през първото полугодие на 2023 г. Годишният темп на инфлация според ХИПЦ към юни бе 7,5 %. Това до голяма степен се дължеше на понижението в цените на основните суровини, търгувани на международните пазари, както и проявлението на базов ефект от ускореното нарастване на показателя през предходната година. Свиване на приноса имаше при всички основни компоненти на ценовия индекс, с изключение на алкохол и цигари, а този на енергийните стоки е отрицателен от април. В съответствие с описаната тенденция, базисната инфлация също започна да се забавя, но остана на относително високо ниво от 9,2 %.

¹ Данните за второ тримесечие на 2023 г. са на база експресни оценки за БВП на НСИ.

² Данните за БВП и компонентите му са сезонно изгладени с корекция в разликите в броя на работните дни. Представените растежи са спрямо същия период на предходната година.

➤ **Външен сектор**

Забавянето на външното търсене и на потреблението в страната, съчетано с понижаване на цените на международните пазари, се отрази в забавяне на годишните темпове на номинален растеж в търговията със стоки през първо тримесечие и на спад през второ. В резултат, през полугодieto на 2023 г. бе отчетен номинален спад на вноса от 4 % и на износа – от 1,2 % спрямо същия период на предходната година. Основен отрицателен принос, сред стоките групи, имаха енергийни продукти и суровини и материали. Според регионалната разбивка, търговията с трети страни предопределяше спада на вноса, а тази с ЕС – спада на износа. Търговският дефицит възлезе на 1,1% от прогнозния БВП, при 2,1 % година по-рано. През първите шест месеца на годината продължи увеличението на чуждестранните посещения в страната, отразено в увеличени приходи от туризъм, което наред с далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги подпомогна нарастването на излишъкът по статия услуги до 2,7% от прогнозния БВП. Общият дефицит по доходните статии се увеличи до 0,8 % от прогнозния БВП. В резултат, през първото полугодие на 2023 г. излишъкът по текущата сметка достигна 0,8 % от прогнозния БВП спрямо почти балансирано салдо година по-рано, с основен положителен принос от търговията със стоки.

➤ **Финансов сектор**

Кредитът за частния сектор се забави леко през първите шест месеца на 2023 г. и в края на юни темпът му на растеж достигна 11,9% на годишна база при 12,7 % в края на 2022 г. С по-голям принос за това бяха кредитите за нефинансови предприятия, чийто темп на растеж за същия период се понижи от 10,4 % до 8, 4 %. Търсенето на оборотни средства под формата на овърдрафт кредити, което беше водещо за нарастването на корпоративните кредити през 2022 г., се забави значително от началото на 2023 г. и ръстът на годишна база в края на юни достигна 8,1 % при 17,5 % в края на предходната година. Търсенето на заемни средства от домакинствата остана силно, като от 14,6 % в края на 2022 г. годишният им темп на растеж достигна 14,0 % в края на първото полугодие на 2023 г. Водеща роля имаха жилищните кредити (ръст от 18,0 %), след като все още ниските лихвени проценти и нарастването на цените на жилищата продължиха да поддържат търсенето на недвижими имоти. Потребителските кредити също запазиха относително висок темп на нарастване (10,9 % в края на юни), но леко се забавиха спрямо 12,4 % в края на 2022 г.

II. ОСНОВНИ АКЦЕНТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА БЮДЖЕТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ

1. *Одобен ЗДБРБ за 2023 г.*

Подготовката на Бюджет 2023 и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. премина през редица предизвикателства, което в крайна сметка доведе до забавяне на обичайните срокове в бюджетната процедура и късно внасяне на законопроекта в Народното събрание. Политическата нестабилност и невъзможността за сформирание на редовно правителство в края на 2022 г., както и решението на действащото в този период служебно правителство за отлагане на внасянето на законопроекта за бюджета за 2023 г. за след провеждането на нови парламентарни избори през пролетта наложиха в края на 2022 г. в Народното събрание да бъде внесено законодателно предложение за уреждане временно на някои бюджетни отношения, в резултат на което на 23 декември 2022 г. беше приет Закон за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., или т. нар. „удължителен закон“ (обн., ДВ, бр. 104 от 30.12.2022 г.; изм. и доп. бр. 53 от 2023 г.).

В резултат календарната 2023 г. започна при липса на приет от Народното събрание бюджет за годината, съответно с прилагане на чл. 87, ал. 1 на Закона за публичните финанси (ЗПФ) и при действието разпоредбите на удължителен закон. В края на месец април 2023 г. служебното правителство изготви и одобри проект на ЗДБРБ за 2023 г. и проект на АСБП за периода 2023 г. – 2025 г. (РМС № 331/28.04.2023 г.), които обаче не намериха подкрепа в Народното събрание и не бяха приети. Основната причина за това бе фискалната рамка в законопроекта, която предвиждаше дефицит по КФП, който значително надвишаваше допустимите референтни стойности по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, съответно дефицитът на сектор „Държавно управление“ също бе значително по-голям от референтната стойност от 3 на сто от БВП в Пакта за стабилност и растеж. Това изискваше и значително по-високи тавани по отношение на новия държавен дълг, който може да бъде поет за финансиране на дефицита за 2023 г. и в средносрочен план.

След почти една година липса на редовно правителство и управление на две служебни правителства, в началото на юни 2023 г. с подкрепата на двете водещи политически формации в Народното събрание бе сформирано ново редовно правителство, което постави във фокуса на своята политика максимално бързото приемане на законопроекта за държавния бюджет за настоящата година при спазване на ангажиментите на страната в контекста на присъединяването към Еврозоната. Разчетите по проекта на ЗДБРБ за 2023 г. и АСБП за периода 2023-2025 г. бяха разработени въз основа на пролетната макроикономическа прогноза на МФ и при допускания да не се увеличават данъците, да не се ограничават социалните плащания и да се осигури предвиденото увеличение на пенсиите през тази година, а по отношение на фискалната политика дефицитът да е в рамките на Маастрихтските критерии за гарантиране на устойчивост на публичните финанси.

Фискалната рамка към внесения в началото на юли 2023 г. законопроект за държавния бюджет за 2023 г. (РМС № 459/05.07.2023 г.) е изготвена при съобразяване с индикаторите и допусканията в пролетната макроикономическа прогноза за развитието на националната икономика и оценките за ефекта върху основните показатели на КФП от политиките, предопределящи приходите и разходите. Във фискалната рамка са отразени, от една страна, нови мерки за повишаване на събираемостта на приходите от приходните администрации и допълнителни мерки по приходите, и от друга, свиване на разходите на база на преглед на капиталовата програма и разходите за издръжка на администрациите по държавния бюджет при запазване на социалните плащания, с което бюджетното салдо по консолидираната

фискална програма за 2023 г. се предвижда да бъде дефицит от 2,5 % от БВП, а на сектор „Държавно управление“ е дефицит от 3,0 % от БВП.

2. Фискални развития през първото полугодие на 2023 г.

Полугодието на 2023 г. завърши без приет от Народното събрание Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г. (ЗДБРБ за 2023 г.). Политическата нестабилност и решението на служебното правителство да не внесе проект на ЗДБРБ за 2023 г. в законово определения срок по чл. 79, ал. 4 на Закона за публичните финанси доведоха до тази необичайна ситуация, при която за период от повече от шест месеца събирането на приходи и извършването на разходи и предоставянето на трансфери по държавния бюджет се извършваше съгласно разпоредбата на чл. 87, ал. 1 на ЗПФ при действието на Закона за прилагане на разпоредбите на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г. За разлика от предходната година, когато прилагането на аналогична законова рамка през първите два месеца на годината доведе до известно задържане на разходите, през 2023 г. се наблюдава противоположна тенденция на относително нарастване на разходите, за което допринасят основно законодателни промени, одобрени през 2022 г., в т.ч. промените в пенсионната сфера, увеличените размери на възнагражденията в редица администрации, одобрени програми за компенсирани на разходите на небитовите крайни потребители на електрическа енергия и т.н.

Фискалните развития през първото полугодие на 2023 г. бяха доминирани от множество фактори, влияещи разнопосочно върху бюджетните показатели. Върху фиска продължиха да оказват влияние волатилните цени на международните пазари на суровини и енергоносители, нарушените вериги за доставка и наложените санкции поради войната в Украйна. Ситуацията през настоящата година обаче е значително променена – за разлика от шоковото нарастване на цената на енергоносителите и в частност на нефта и природния газ на международните пазари непосредствено след избухването на войната, през настоящата година се наблюдава значително поевтиняване и завръщане на цените до предвоенните им нива при много от енергоносителите и суровините, което съответно се отразява и върху приходите при облагането при внос и върху данъчната основа при сделки при вътреобщностни придобивания. В допълнение върху размера на ДДС от внос и приходите от мита влияят и курса на щатския долар, количествата суров петрол, внесени за преработка, както и физическия обем на внесените стоки, пораждащи ДДС. Подобна е и тенденцията при цените на природния газ и електрическата енергия на регионалните борси. Средномесечната цена на електрическата енергия на сегмента „ден напред“ на БНЕБ спадна от 738 лева/MWh за третото тримесечие на 2022 г. до средно 176 лева/MWh за второто тримесечие на 2023 г., което е под заложения праг за изплащане на компенсация от 200 лева/MWh за всеки един от месеците от април до юни включително. Това, от една страна, намали натиска върху разходната част на бюджета, като редуцира значително разходите за изплащане на компенсация по бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) спрямо изплащаните през 2022 г., а от друга - намали данъчната основа при облагането с ДДС в сектор енергетика. Заедно с това продължи и силното представяне на експорта, което съответно води до по-висок ДДС за възстановяване на фирмите износители.

При така действащата законова рамка през първите пет месеца на 2023 г. се очерта тенденция на относително ускорено нарастване на разходите, докато нарастването в частта на приходите бе умерено, което съответно се отрази във формиране на дефицит в размер на 1,178 млрд. лв. по консолидираната фискална програма към края на май 2023 г. През месец юни обаче постъпленията значително нараснаха (само за юни 2023 г. постъпиха 1,1 млрд. лв. повече приходи по КФП спрямо същия месец на предходната година, в т.ч. 0,8 млрд. лв. неданъчни приходи). По-високите постъпления са главно свързани с крайния срок (30 юни) за подаване на годишната данъчна декларация за 2022 г. по Закона за корпоративното подоходно облагане, съответно и за внасяне на корпоративния данък, данъка върху разходите, данъка върху приходите на бюджетните предприятия и на данъка върху дейността от опериране на кораби, както и на постъпили приходи от Европейската инвестиционна банка по проектите, финансирани от Модернизационния фонд, приходи от дивидент за държавата от държавни

предприятия и други. Поради тази причина, въпреки че разходите за юни продължават да отчитат ръст, бюджетната позиция се подобри значително и към края на полугодieto бюджетното салдо по КФП е положително в размер на 0,174 млрд. лв. (0,1% от прогнозния БВП).

От страна на приходите към полугодieto се наблюдава нарастване на данъчните и неданъчните приходи по КФП, докато приходите в частта на помощите (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) се свиват спрямо същия период на предходната година. В номинално изражение приходите по КФП нарастват с близо 3,2 млрд. лв. (11,2 на сто) спрямо първите шест месеца на 2022 г., като основната част от този ръст се формира от данъчните приходи, които нарастват с над 2,3 млрд. лв. (10,5 на сто). Постъпленията от преки данъци, социално и здравно осигурителни вноски и други данъци³ нарастват с добри темпове, а при косвените данъци се наблюдава известно задържане на нива, близки до отчетените за същия период на предходната година, основно поради забавяне при постъпленията от ДДС от внос. Върху приходите от ДДС от внос продължават да оказват влияние цената на суровия петрол, внесен за преработка, курсът на щатския долар, както и количествата на внесените стоки, пораждащи ДДС, в т.ч. на суровия петрол. Неданъчните приходи също нарастват с около 1,0 млрд. лв. (22,4 на сто), основно поради по-високите приходи и доходи от собственост, приходи от такси, глоби, санкции и наказателни лихви, приходи от продажба на квоти за емисии парникови газове и други, докато приходите в частта на помощите са по-ниски с 0,2 млрд. лв. от отчетените за полугодieto на предходната година.

Съпоставени със същия период на предходната година, разходите и вноската в общия бюджет на ЕС нарастват номинално с близо 4,2 млрд. лв. (15,4 на сто), което се дължи основно на по-високия размер на разходите по националния бюджет. В отделните разходни показатели най-значително нарастване има при разходите за пенсии (2,1 млрд. лв.), както и в частта на разходите за персонал (1,0 млрд. лв.), капиталовите разходи (0,6 млрд. лв.) и други. Ръстът на разходите се дължи на влезли в сила нормативни актове, вкл. промени в пенсионната сфера, разплащане на задължения по бюджета на МРРБ, влезли в сила увеличени размери на възнагражденията в редица администрации и други.

При отделните елементи на разходите, съпоставено със същия период на предходната година, най-значителен номинален ръст се отчита при социалните и здравноосигурителните разходи (2,6 млрд. лв. или 22,6 на сто), в т.ч. разходите за пенсии нарастват с 2,1 млрд. лв. (29,8 на сто). Основните мерки в пенсионната сфера, действащи през първото полугодие на 2023 г., влязоха в сила през 2022 г.: от 1 юли 2022 г. всички пенсии бяха увеличени с 10 %, като към тях бе включена за постоянно и изплащаната до онзи момент „ковид“ добавка, като при минималната и максималната пенсии увеличението беше съответно с 26,2 и 33,3%; от 1 октомври 2022 г. последва преизчисление на пенсиите за трудова дейност, отпуснати до края на 2021 г., като най-напред се определи размер на пенсията, относим към годината на отпускането ѝ (базов размер), след което той се увеличава за всяка календарна година, следваща годината на отпускането ѝ по формула, отчитаща средния осигурителен доход в страната, а максималната пенсия бе увеличена повторно и достигна 3 400 лева. Предвид обстоятелството, че посочените мерки не са действали през първото полугодие на 2022 г. при съпоставката със същия период на предходната година се наблюдава базов ефект, което обуславя относително високия номинален ръст.

Друг елемент на разходите, при който се отчита съществено нарастване спрямо полугодieto на предходната година (с 1,0 млрд. лв. или 16,0 на сто) са разходите за персонал. Разгледани по съставни бюджети, най-съществена част от нарастването на разходите за персонал се

³ При съпоставката със същия период на предходната година следва да се отчете базов ефект при приходите от други данъци от постъпващи от началото на 2023 г. целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система" от производителите и търговците на електрическа енергия, в изпълнение на § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г., както и при приходите от задължителна временна солидарна вноска за генерираните свръхпечалби съгласно член 14 от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията (Регламент (ЕС) 2022/1854), които започнаха да постъпват от декември 2022 г.

формира по бюджетите на общините, където тези разходи нарастват с близо 0,5 млрд. лв. (19,0 на сто), следвани от разходите за персонал по държавния бюджет, които също нарастват с близо 0,5 млрд. лв. (14,3 на сто). Нарастването на разходите се дължи основно на увеличение на размера на възнагражденията в редица администрации, които съответно също бяха одобрени през второто полугодие на 2022 г. с редица актове на Народното събрание и Министерския съвет.

Капиталовите разходи нарастват с 0,6 млрд. лв. (40,9 на сто), спрямо полугодieto на 2022 г., като основен принос отново имат капиталовите разходи, извършени по общинските бюджети, които нарастват с 0,3 млрд. лв. (82,0 на сто), следвани от инвестиционните разходи по държавния бюджет и по сметките за средства от ЕС.

Разходите за издръжка също отчитат номинален ръст спрямо първото полугодие на 2022 г. с 4,1 на сто, докато разходите за субсидии и разходите за лихви са по-ниски.

3. Предизвикателства при изпълнението на бюджета до края на годината

Рамката по приходите в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. изисква максимална мобилизация на приходните администрации за подобряване на събираемостта на приходите, борба със сивата икономика и данъчните престъпления и насърчаване доброволното плащане на дължимите публични вземания. Допълнително предизвикателство е краткото време за прилагане на набелязаните мерки, поради късното приемане на ЗДБРБ за 2023 г. На този фон основните рискове пред изпълнението на прогнозите за приходите от данъци за 2023 г. са свързани с евентуални отклонения в използваните макроикономически допускания, потенциално забавяне на скоростта на икономическия растеж в страната и при външноикономическите ни партньори, както и с потенциалните преки и косвени ефекти върху икономиката от военните действия в Украйна. По отношение на планирания транш по Механизма за възстановяване и устойчивост затруднения могат да възникнат при евентуално забавяне на изпълнението на заложените съгласно актуалния профил за плащане по НПВУ етапи и цели, в т.ч. и приемането на необходимите законодателни промени, съответно закъснение при отчитането им и изпращането на Искане за плащане до Европейската комисия, което ще създаде риск от неполучаване на планирания приход в рамките на финансовата година.

Финансирането на разходните политики по сметките за средствата от ЕС към момента не създава напрежение, но с навлизането на проектите по Оперативните програми, Програмата за развитие на селските райони и други програми на Европейския съюз за програмния период 2014-2020 г. във финален етап и усилията за минимизиране на загубата на европейско финансиране се очаква значително нарастване на плащанията по проектите и програмите до края на 2023 г. Освен това, съгласно правилата на ЕС бенефициентите по програмите на ЕС могат да извършват разходи при спазване на крайния срок за допустимост на разходите, който за програмния период 2014-2020 г. за повечето програми е 31 декември 2023 г. Това означава, че всички разходи, извършени от бенефициентите извън цитирания срок, ще бъдат недопустими за финансиране от съответната програма и следва да се осигурят от националния бюджет. Това съответно може да концентрира значителни по размер разходи по европейските програми и фондове в последното тримесечие на годината, което при хипотеза за потенциално забавяне на планираните грантове от ЕК по Механизма за възстановяване и устойчивост може да доведе до натиск върху бюджета на касова основа от гледна точка на ликвидната позиция на правителството в края на годината.

В частта на разходите по КФП предизвикателство би представлявало възникването на потенциално нови, значителни по размер разходи за компенсации в изпълнение на Решение на Народното събрание за възлагане на Министерския съвет да приеме програма за предоставяне на компенсации на небитовите крайни клиенти на електроенергия (ДВ, бр., 90 от 2022 г., изм. и доп., ДВ, бр. 98 от 2022 г.). Независимо че към момента не се наблюдава драстично нарастване на цените на търгуваните количества електрическа енергия в региона, законодателят е възложил на Министерския съвет, при надвишаване на референтната цена на сегмента „ден напред“ на „БНЕБ“ – ЕАД за съответен месец над 200 лева/MWh, да приеме

нова програма и да възобнови изплащането на компенсации на фирмите. При евентуално значително покачване на средномесечните цени в края на 2023 г. могат да възникнат задължения за изплащане на компенсации, които да надвишават ресурса от целеви вноски по § 3 от ПЗР на ЗДБРБ за 2023 г. и съответно да формират дефицит по бюджета на ФСЕС.

В контекста на усилията за присъединяване на България към еврозоната от 1 януари 2025 г. и поддържане на дефицита и дълга на сектор „Държавно управление“ в рамките на критериите за конвергенция при спазване на референтните стойности от Пакта за стабилност и растеж, в краткосрочен план за 2023 г. съществуват потенциални рискове единствено по отношение на критерия за дефицита, оценен по методологията на Европейската система от регионални и национални сметки 2010 (ЕСС 2010). Основните предизвикателства за постигане на заложената цел - дефицитът на сектор „Държавно управление“ да не надвиши 3 на сто от прогнозния БВП, се свързват, от една страна, с постигане на заложените цели по отношение на приходите, и от друга – с недопускане възникването на нови задължения за разходи в края на годината, които независимо че не оказват влияние на касова основа се отразяват като разход за годината по методологията на ЕСС 2010. Внимание заслужават и корективите, свързани с отразяването на потоците, свързани с програмите и фондовете на ЕС по методологията на ЕСС 2010, както и оценките за корективите за отчитане на данъците по метода на времево изместване на касовите приходи и корективи за трансакции, приравнени на разход. На база на данните от оборотните ведомости на първостепенните разпоредители с бюджет към полугодieto и друга налична информация към момента по-задълбочен анализ ще бъде направен с подготовката на информацията по чл. 135, ал. 1 на ЗПФ за третото тримесечие на 2023 г.

4. Информация за мерките относно преодоляване на социално-икономическите последици, свързани с хуманитарната криза, породена от военните действия в Украйна, енергийната криза, инфлационния натиск и пандемията от COVID-19

4.1 Информация за разходи, свързани с хуманитарната криза, породена от военните действия в Украйна

Отчетените от ПРБ разходи към 30.06.2023 г. за финансиране на дейности по оказване на незабавна хуманитарна помощ на живеещите в Украйна български граждани и българи с украинско гражданство, включително при необходимост от евакуация, за предоставяне на хуманитарна помощ за Украйна, както и за извършване на разходи за справяне с последствията от военните действия срещу Украйна, са в размер на 213,3 млн. лв. за сметка на националния бюджет и 8,1 млн. лв. за сметка на средства от ЕС. По бюджетите на общините отчетените разходи са в размер на 1,1 млн. лв., от които 0,2 млн. лв. за сметка на средства от ЕС.

Програми за хуманитарна помощ за лица, търсещи временна закрила - в началото на март 2022 г. с РМС № 145/2022 г. бе одобрена Програма за ползване на хуманитарна помощ за лица, търсещи временна закрила в Република България вследствие на военните действия в Република Украйна, която по-късно бе изменена и допълнена с РМС № 181/2022 и РМС № 239/2022 г. С РМС № 317/2022 г. бе одобрена и нова „Програма за хуманитарно подпомагане на разселени лица от Украйна с предоставена временна закрила в Република България“. Програмите се администрират от Министерството на туризма, като помощта се одобрява с акт на Министерския съвет. С ПМС № 484/2022 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на Министерството на туризма за 2022 г. във връзка с изплащането на сумите по тези програми.

Към 30.06.2023 г. по бюджета на Министерството на туризма са отчетени разходи в общ размер на 32,5 млн. лв. за хуманитарна помощ за лица, търсещи временна закрила в Република България вследствие на военните действия в Украйна.

В областта на социалната закрила - в рамките на действащата нормативна уредба в областта на системата на социалното подпомагане, пристигащите в страната лица със статут на временна закрила, за които след оценка на всеки конкретен случай се констатира, че се

нуждаят от подкрепа за задоволяване на основните жизнени потребности, имат право на социални помощи и защита, в т. ч. и хора с увреждания. Наред с това, пристигащите от Украйна имат право да работят у нас без разрешение за достъп до пазара на труда, както и да ползват облекчени процедури за достъп до българския пазар на труда. Към 30.06.2023 г. Министерството на труда и социалната политика отчита извършени разходи: по бюджета си в размер на 1,4 млн. лв. и за сметка на средства от ЕС в размер на 7,1 млн. лв. Средствата по бюджета представляват отпуснатите еднократни помощи по реда на чл. 16 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) на разселени от Украйна лица с предоставена временна закрила, до петкратния размер на гарантирания минимален доход (375 лв.). Помощта се отпуска въз основа на подадено заявление-декларация в Агенцията за социално подпомагане по адрес на местопребиваването им. За отчетния период са изплатени еднократни помощи на 3 760 лица с предоставена временна закрила.

От сметките за средства от ЕС 3,9 млн. лв. представляват социални разходи за ваучери с номинал 100,00 лева по операция BG05FMOP001-6.001 – „Предоставяне на ваучери за осигуряване на храни и стоки от първа необходимост за разселени лица от Украйна“ по Оперативна програма храни и/или основно материално подпомагане от Фонд за подпомагане на най-нуждаещите се лица с финансиране по линията на REACT-EU. За периода от 01.01.2023 г. до 30.06.2023 г. са реализирани общо 39 431 ваучера.

Изплатените средства по проект „Солидарност“ за предоставени субсидии са в размер на 3,1 млн. лв. и включват минимална помощ по смисъла на Регламент(ЕС) № 1407/2013 г. и интеграционна добавка за настаняване на лица, украински граждани. Възнагражденията на 3 070 украински граждани възлизат на стойност 2,1 млн. лв. От интеграционната добавка в размер на 0,7 млн. лв. са се възползвали 1 892 украински граждани. Възнагражденията на 612 ментори са в размер на 0,2 млн. лв. За периода от 01.01.2023 г. до 30.06.2023 г. по проект „Солидарност“ са постъпили 1 502 броя заявления от работодатели за разкриване на 11 123 работни места. Започналите работни места за периода са 3 051. Подписани са общо 916 броя договори за осигуряване на заетост по проекта на обща стойност 20,1 млн. лв. за разкриване на 6 875 работни места. Активните договори към 30.06.2023 г. са 452 бр. на обща стойност 12,1 млн. лв., за 3 141 работни места, а прекратени и приключили са 464 договора на стойност 8,0 млн. лв. Най-много работни места са заявени в секторите: „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Транспорт, складиране и пощи“, „Търговия на дребно, без търговия на автомобили и мотоциклети“.

Проектът се реализира по ОП РЧР 2014-2020, приоритетна ос 6 „Подкрепа за преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19 и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката“. Средствата по проекта се предоставят съгласно Регламент (ЕС) 2022/613 на Европейския Парламент и на Съвета от 12 април 2022 година за изменение на Регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) № 223/2014 по отношение на увеличено предварително финансиране със средства по линия на REACT-EU и за определяне на разход за единица продукт. Чрез проект „Солидарност“ се предоставя подкрепа чрез изплащане на:

- средства за възнаграждения на база минималната работна заплата, установена за страна и дължимите осигуровки за сметка на работодателите за период до 3 месеца, за наетите от него лица;

- средства за възнаграждения на ментори, които подпомагат назначените лица за период до 3 месеца. Месечното възнаграждение е в размер на ½ от минималната работна заплата, установена за страната;

- средства за интеграционна добавка за настаняване включваща разходи за наем, режийни разходи и интернет на наетите лица за период до 3 месеца в размер на 356,00 лв. на месец за едно лице;

- средства за стимули, покриващи разходите за всички дължими вноски за сметка на работодателите, съгласно изискванията на КТ и КСО за останалите на работа лица, изчислени върху установената за страната минимална работна заплата за период, пропорционален на продължителността на субсидираната заетост.

Към 30.06.2023 г. в изпълнение на Решение на Управителния си съвет (Протокол № 206 от 13.01.2023 г. и 209 от 27.03.2023 г.) Държавен фонд „Земеделие“ е изплатил 177,6 млн. лв. помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна“ за 2022 и 2023 г. в рамките на одобреното финансиране с РМС 173 от 09.03.2023 г.

4.2 Мерки в частта на приходите относно социално-икономическите последици, свързани с енергийната криза и инфлационния натиск и информация за разходите по програмите за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи

Приетите със Закона за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2022 г. мерки за смекчаване на инфлационния натиск като нулева ставка на ДДС за доставките на хляб и брашно запазва действието си в срок до 31.12.2023 г., докато при мярката, свързана с освобождаване от акциз на електроенергия, природен газ и втечен нефтен газ (LPG), срокът на действие се променя от 30.06.2025 г. на 31.07.2023 година.

От началото на тази година се повиши и прагът за регистрация по ДДС за фирми, като тази мярка е оценена на 110,0 млн. лв. по-малко данъчни приходи.

През 2023 г. продължава действието на въведената временна солидарна вноска, която следва да се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Разпоредбите на мярката са регламентирани в ЗКПО (§ 9 от ПРЗ на ЗКПО в сила от 8.10.2022 г. – ДВ, бр. 99 от 2022 г.) и следва да се внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 година.

Към 30.06.2023 г. приходите във ФСЕС от целеви вноски по § 8 от ПРЗ на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. (отразени в частта на други данъци) за покриване на разходи по одобрени от МС програми за компенсиране високите цени на енергията са в размер на **676,6 млн. лева**.

Към 30.06.2023 г. ФСЕС отчита разходи за субсидии в размер на **575,3 млн. лв.** за компенсиране разходите на небитовите крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи, от които 355,6 млн. лв. по РМС № 534 и РМС № 710 от 2022 г. и 219,7 млн. лв. по РМС № 104 от 2023 г.

4.3 Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията

Приетите през предходните години мерки, свързани с прилагане на намалена ставка за ДДС на определени стоки и услуги от 20 % на 9 %, и увеличаване на размера на данъчните облекчения за деца (чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ) ще продължат да се прилагат и през 2023 г. Удължен е срокът на действие и на намалената ставка за доставки на ресторантьорски и кетъринг услуги, за доставки на обща туристическа услуга и за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения до края на годината. От 1 януари 2023 г. като постоянна мярка са въведени намалените данъчни ставки на ДДС в размер на 9 % за доставка на книги, на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешките пелени и подобни хигиенни артикули.

Мерки в частта на разходите

В касовите отчети на ПРБ и общините към 30.06.2023 г. са отчетени **17,3 млн. лв.** разходи за мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията.

В частта на **мерките за подкрепа на домакинствата** са изразходвани **1,3 млн. лв.** по линия на националния бюджет, главно плащания чрез бюджета на НОИ.

През първото полугодие на 2023 г. не са изразходвани средства за **мерки в подкрепа на бизнеса.**

За мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от COVID-19 по държавния бюджет и бюджетите на общините за първите шест месеца на 2023 г. са предоставени общо **16,1 млн. лв.** С най-голям дял са разходите за подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19, вкл. за поставяне на ваксини срещу COVID-19 - 11,1 млн. лв. От общините за противоепидемични мерки са изразходени средства в размер на 4,2 млн. лева.

5. Мерки за повишаване на събираемостта на приходите

През 2023 г. се следват основните приоритети на данъчната политика, свързани с подобряване на събираемостта на приходите, ограничаване на данъчните измами, предотвратяване на възможностите за укриване и невнасяне на данъци и отклонение от данъчно облагане, както и за намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. Продължава оптимизирането на данъчното законодателство с цел повишаване ефективността на данъчната система.

За изпълнение на посочените приоритетни цели се извършват нормативни промени и действия на приходните администрации в областта на събирането и контрола. Постигането на по-добра ефективност при изпълнение на мерките е в пряка връзка със засилването на междуинституционалното сътрудничество, координация и ефективен обмен на информация както на национално ниво, така и на ниво Европейски съюз (ЕС) и трети страни.

Подобряването на събираемостта на данъците е отразено в препоръките на Съвета на ЕС и е от ключово значение за доброто управление на държавата. Повечето от мерките в областта на данъчната политика са с постоянен характер и са включени в стратегическите документи, които всяка от отговорните институции изпълнява. С предвидените мерки в политиката по приходите се цели гарантирането на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните политики на правителството.

Във връзка с присъединяването на Република България към Приобщаващата рамка на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за въвеждане на мерките по проекта за свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби (Протокол № 13.37 от заседанието на Министерския съвет на 30 март 2016 г.), продължава работата, свързана с участие в дейностите за въвеждането на вече договорените от ОИСР четири минимални стандарта и други елементи на пакета от мерки по Проекта „Свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби” (Base Erosion and Profit Shifting - BEPS). Въвеждането на минималните стандарти е свързано и с изпълнението на задълженията на България като държава членка на ЕС.

Основните мерки за повишаване на събираемостта на приходите, които имат за цел по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци са:

- С две последователни изменения в ЗАДС през 2023 г. е въведен акцизен календар за поетапно увеличаване на ставките на тютюна и тютюневите изделия за период от четири години (с § 31 от ПЗР на ЗИД на ДОПК, изм., обн. ДВ, бр. 100 от 2022 г., в сила от 1.03.2023 г. и с ПЗР на ЗДБРБ за 2023 г., обн., ДВ, бр. 66 от 1.8.2023 г., в сила от 01.08.2023 г.). Разширен е и обхватът на тютюневите изделия като за такива от 01.08.2023 г. се считат и течностите за електронни цигари, независимо дали съдържат никотин”;

- С цел надграждане и усъвършенстване на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск в ДОПК се въвежда задължително предварително деклариране на данни за превозите на стоки с висок фискален риск на територията на Република България;

- Деклариране (с декларацията по чл. 55, ал. 1 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица и чл. 201, ал. 1 от Закона за корпоративното подоходно облагане, в срок до края на месеца, следващ тримесечието) на данни от текущата счетоводна отчетност за наличните парични средства в касите, размерът на вземанията (включително от предоставени заеми) от собственици физически лица, работници, служители, лица, наети по договор за управление и контрол, и подотчетни лица, когато в края на календарно тримесечие общата сума на наличностите и вземанията надхвърля 50 000 лв.;

- Предвидено е, когато се изплаща трудово възнаграждение от работодател, със 100 или повече наети лица (с изключение на лицата, с които е сключен трудов договор за краткотрайна сезонна селскостопанска работа), по чл. 3, ал. 1, т. 3 от Закона за ограничаване на плащанията в брой, изплащането му да се извършва само чрез превод или внасяне по платежна сметка в посочена от работника или служителя банка в страната.

III. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2023 ГОДИНА

Основните параметри по изпълнението на консолидираната фискална програма за първото полугодие на 2023 г., съпоставени с изпълнението към полугодието на 2022 г. и разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. са представени в следната таблица:

Таблица № 4 Изпълнение на основните параметри на консолидираната фискална програма към 30 юни 2023 година.

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Отчет Н1 2022	Разчет 2023 г. КФП	Отчет Н1 2023 г.			Отчет Н1 2023 към отчет Н1 2022	Отчет Н1 2023 към разчет 2023
			КФП	Национален бюджет	Европейски средства		
			к.1	к.2	к.3		
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	28 247,9	69 471,8	31 405,0	30 286,4	1 118,5	111,2%	45,2%
Данъчни приходи	22 239,0	53 166,0	24 580,6	24 580,6		110,5%	46,2%
Преки данъци	4 311,3	11 624,3	4 946,1	4 946,1		114,7%	42,5%
Косвени данъци	10 549,9	23 406,5	10 454,4	10 454,4		99,1%	44,7%
Приходи от социално и здравно осигурителни вноски	6 463,8	15 470,5	7 459,5	7 459,5		115,4%	48,2%
Други данъци	914,1	2 664,6	1 720,6	1 720,6		188,2%	64,6%
Неданъчни приходи	4 591,3	11 152,2	5 621,0	5 623,2	-2,3	122,4%	50,4%
Помощи и дарения	1 417,6	5 153,6	1 203,4	82,6	1 120,8	84,9%	23,4%
РАЗХОДИ И ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	27 071,9	74 051,8	31 230,6	29 787,7	1 442,9	115,4%	42,2%
Нелихвени	25 870,4	70 848,8	30 033,3	28 590,4	1 442,8	116,1%	42,4%
Текущи	24 355,7	62 694,2	27 818,4	27 310,7	507,7	114,2%	44,4%
Капиталови	1 501,7	8 133,9	2 180,8	1 277,2	903,6	145,2%	26,8%
Предост. тек. и капит. трансфери за чужбина	13,1	20,7	34,1	2,5	31,6	260,8%	164,6%
Лихвени	388,6	823,8	349,6	349,6	0,02	90,0%	42,4%
Резерв за непредвидени и неотложни разходи		336,8					
Вноска за общия бюджет на ЕС	812,8	2 042,4	847,6	847,6		104,3%	41,5%
Трансфери - нето				-337,3	337,3		
БЮДЖЕТНО САЛДО	1 176,0	-4 580,0	174,4	161,4	13,0		

* В позицията "Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи" се отразяват само разходите по разчет, а средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет са отчетени по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи

Изпълнение на общите параметри по приходите

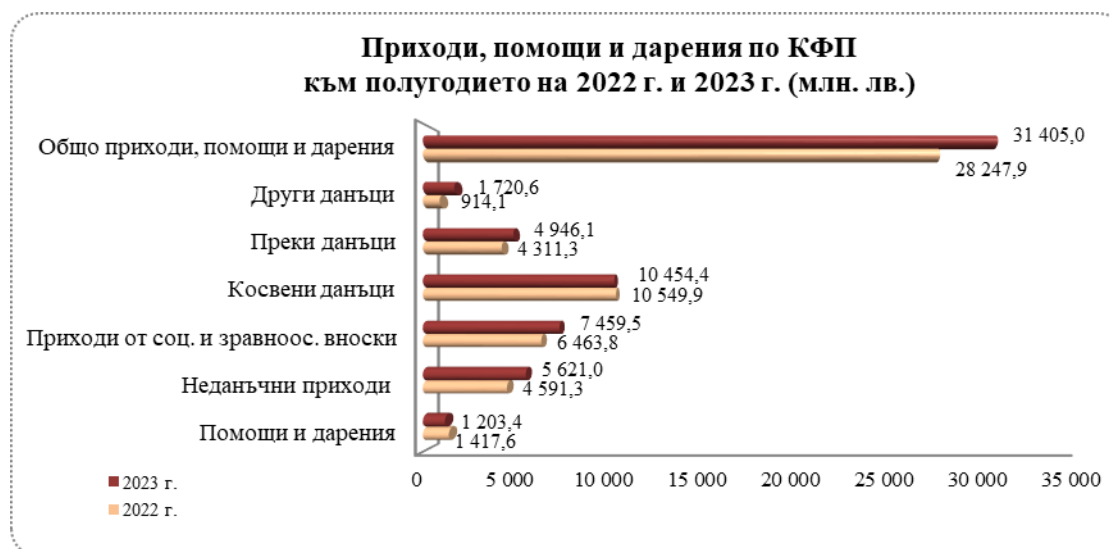
➤ **Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма (КФП) за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 31 405,0 млн. лв.** Съпоставени със същия период на предходната година, те нарастват с 3 157,1 млн. лв. Общото увеличение на данъчните и неданъчните приходи спрямо същия период на предходната година е 3 371,3 млн. лв. (12,6 %), а постъпленията от помощи и дарения (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са по-малко с 214,2 млн. лв. (15,1 %), сравнени с края на юни 2022 година. Общата сума на **данъчните постъпления** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за първото полугодие на

2023 г. възлиза на 24 580,6 млн. лв., което представлява 78,3 % от общите постъпления по КФП. Данъчните приходи нарастват спрямо същия период на предходната година с 2 341,5 млн. лв. (10,5 %). Приходите в частта на преките данъци възлизат на 4 946,1 млн. лв., което представлява 42,5 % от годишния разчет. Приходите от косвени данъци са в размер на 10 454,4 млн. лв., което представлява 44,7 % от годишния разчет. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 720,6 млн. лв., което представлява 64,6 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски към 30.06.2023 г. са в размер на 7 459,5 млн. лв. или 48,2 % от планираните за годината, като спрямо същия период на предходната година нарастват с 995,7 млн. лева.

Постъпилите неданъчни приходи към 30.06.2023 г. са в размер на **5 621,0 млн. лв.**, което представлява 50,4 % изпълнение на годишните разчети.

Постъпилите помощи и дарения от страната и чужбина (вкл. помощите от фондовете на ЕС) са в размер на **1 203,4 млн. лв.**, което представлява 23,4 % от годишния разчет.

Основните приходни групи за първото полугодие на 2023 г., съпоставени с постъпленията за същия период на предходната година, са както следва:

Изпълнение на общите параметри по разходите

➤ **Разходите по консолидираната фискална програма** (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) за първото полугодие на 2023 г. са в размер на **31 230,6 млн. лв.**, което представлява 42,2 % от годишния разчет.

Съпоставени със същия период на предходната година, разходите и вноската в общия бюджет на ЕС нарастват номинално с близо 4 158,7 млн. лв. (15,4 на сто), което се дължи основно на по-високия размер на разходите по националния бюджет. В отделните разходни показатели най-значително нарастване има при разходите за пенсии (2 081,1 млн. лв.), както и в частта на разходите за персонал (1 045,5 млн. лв.), капиталовите разходи (615,6 млн. лв.) и други. Ръстът на разходите се дължи на влезли в сила нормативни актове, вкл. промени в пенсионната сфера, разплащане на задължения по бюджета на МРРБ, влезли в сила увеличени размери на възнагражденията в редица администрации и други.

Нелихвените разходи са в размер на 30 033,3 млн. лв., което представлява 42,4 % от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* към юни 2023 г. са в размер на 27 818,4 млн. лв. (44,4 % от разчета за годината). *Капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на 2 180,8 млн. лв. (26,8 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 г.). *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 34,1 млн. лв. *Лихвените плащания* са в размер на 349,6 млн. лв. (42,4 % от планираните за 2023 г.).

➤ **Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС**, изплатена към 30.06.2023 г. от централния бюджет, възлиза на **847,6** млн. лв., което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.

➤ **Бюджетното салдо по КФП** за първото полугодие на 2023 г. е **положително** в размер на **174,4** млн. лв. (0,1 % от прогнозния БВП) и се формира от превишение на приходите над разходите по националния бюджет в размер на 161,4 млн. лв. и по европейските средства в размер на 13,0 млн. лева.

➤ **Общият размер на касовите постъпления от ЕС** (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за първото полугодие на 2023 г. е **2 768,2** млн. лв. **Нетните постъпления от ЕС към 30.06.2023 г.** (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на **1 920,6** млн. лева.

➤ **Фискалният резерв⁴** към 30.06.2023 г. е в размер на **12,9** млрд. лв., в т.ч. 12,5 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,4 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

Бюджетните **разходи, разгледани по функционален признак**, отразяват основните направления в политиката по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2023 година.

Таблица № 5 Разходи по консолидираната фискална програма по функции

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ	млн. лв.			%	
	ЗДБРБ за 2023 г.	Отчет Н1 2022	Отчет Н1 2023	Изпълнение Н1 2023 спрямо ЗДБРБ за 2023	Отчет Н1 2023 спрямо отчет Н1 2022
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	4 211,3	1 329,4	1 551,3	36,8%	116,7%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	8 102,8	2 695,8	3 051,3	37,7%	113,2%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	7 532,7	2 681,8	3 054,5	40,6%	113,9%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	8 672,9	3 711,8	3 869,6	44,6%	104,2%
V. СОЦИАЛНО ОСИГ., ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	25 902,2	9 586,6	11 748,3	45,4%	122,5%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОП. И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	3 080,2	1 041,5	1 217,3	39,5%	116,9%
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	1 140,9	493,1	622,4	54,6%	126,2%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	12 205,9	4 330,6	4 918,4	40,3%	113,6%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДР. ФУНКЦИИ	1 160,6	388,6	349,8	30,1%	90,0%
ОБЩО РАЗХОДИ	72 009,4	26 259,1	30 382,9	42,2%	115,7%

*Във функция "IX. Разходи, неклассифицирани в другите функции" по разчет е включен и резерва за непредвидени и неотложни разходи, а средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет, са посочени в съответните функции според функционалното предназначение на разхода. Разходите по функции не включват вноската на Република България за общия бюджет на ЕС.

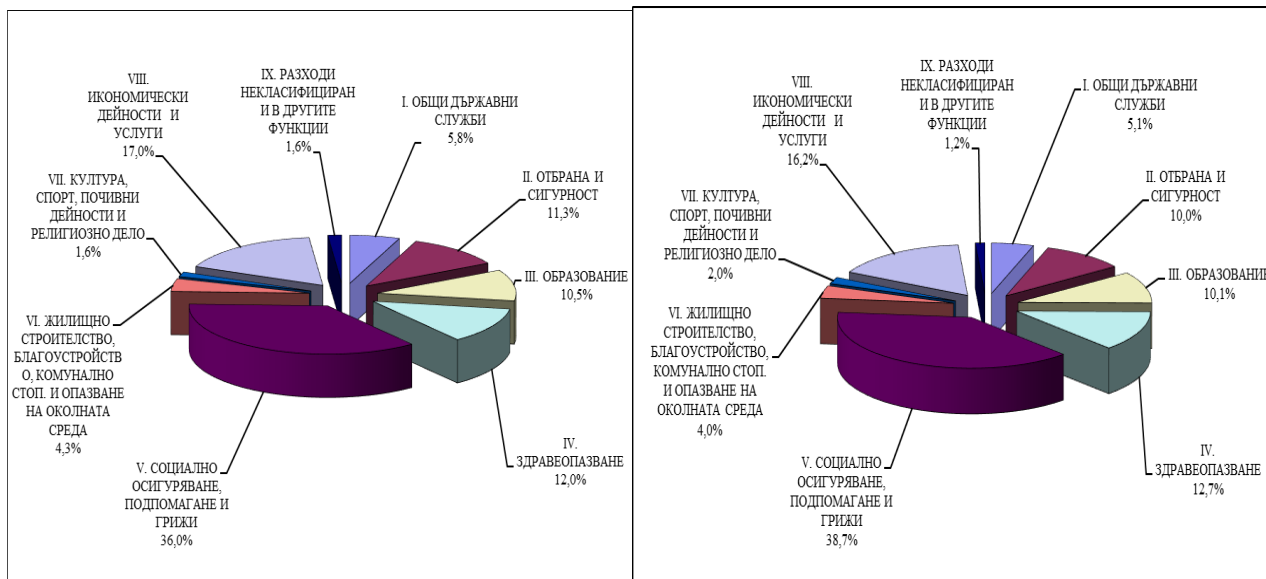
Структурата на разходите по консолидираната фискална програма по функции (годишен разчет и отчет за първото полугодие на 2023 г.) е представена на следната графика:

⁴Съгласно §1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси.

Структура на разходите по функции по КФП

Годишен разчет за 2023 г.

Отчет първо полугодие 2023 г.

Планираните разходи за функция *общии държавни служби* са предназначени за осигуряване на ефективно функциониране на органите на законодателната и изпълнителната власт, както и за финансиране на дейностите в сферата на науката. Изразходваните средства са насочени към осигуряване на условия за функционирането на централната и местната администрации с оглед изпълнение на възложените им дейности и задачи, свързани с провеждане на вътрешната и външната политика на страната във всичките им аспекти, в т.ч. и средства за българската помощ за развитие, изплащане на членския внос в международни организации, създаването и функционирането на устойчива система за постигане на максимална ефективност при събирането на данъците и осигурителните вноски, намаляване на корупцията, повишаване качеството на административните услуги, подобряване на митническия контрол, борбата срещу митническите и валутните нарушения, контрабандата и незаконния трафик на наркотици и други. Тук се включват и разходите, свързани с научна и изследователска дейност. **Извършените разходи** за тази функция към полугодията на 2023 г. са в размер на 1 551,3 млн. лв., което представлява 36,8 % от планираните с разчета за годината, като спрямо същия период на предходната година изразходваната сума е нараснала с 221,9 млн. лв. или 16,7 %.

Разходите за *отбрана и сигурност* са насочени към сферите на отбраната, сигурността и вътрешния ред, съдебната власт, както и дейностите по изпълнението на наказанията. Основните приоритети на политиката в областта на отбраната са: приемственост и устойчивост на развитието на въоръжените сили (ВС) чрез провеждане на реалистична отбранителна политика, която съответства на заплахите за сигурността на страната, на съюзните ни ангажименти в НАТО и ЕС и на наличните финансови ресурси; задълбочаване на трансатлантическото сътрудничество като гарант за сигурността и развитието на България; поддържане на съществуващите и постепенно развитие на нови отбранителни способности; поддържане и усвояването на планове за бойна готовност и на моделите за работа на всички нива, осигурявайки устойчиво управление на щабовете и формированията при провеждането им в по-високи степени на бойна готовност и изпълнението на мероприятията по нарастване на готовността им; разширяване на участието на ВС в интегрираната система за реакции при кризи за по-ефективна защита на населението при бедствия; създаване на условия за висока мотивация и професионален подбор в Българската армия; развитие на отбранителните способности; законодателно уреждане на националната координация на специалните служби. Политиката в областта на сигурността и вътрешния ред се реализира в следните направления: защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията,

противодействие на тежките престъпления срещу личността и собствеността на гражданите; намаляване щетите за икономиката на страната от дейността на организирани престъпни групи и недопускане извършването на терористични действия; охрана и контрол на държавната граница и противодействие на незаконната миграция; повишаване на ефективността при контрола и организацията на движението по пътищата и внедряване на технически системи за наблюдение и контрол с цел намаляване на пътно-транспортните произшествия; осигуряване на пожарна безопасност и защита на населението при пожари, бедствия и други извънредни ситуации; осигуряване на лична постова и техническа охрана, специализиран транспорт и пропускателен режим; обезпечаване на оперативната и разузнавателна дейност; информационно-аналитично обезпечаване на държавното ръководство за подпомагане процеса на вземане на решения с цел защита на националната сигурност и интересите на Република България. В областта на правосъдието се реализират следните дейности: подобряване управлението и организацията на работата на съдебната власт, без да се нарушава нейната независимост; постигане на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ; осъществяване на правосъдие и правораздавателна власт с цел защита правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата; развитие на информационна стратегия на правораздавателните органи; укрепване на професионалната квалификация на правоприлагащите органи; укрепването на пенитенциарната система (свързана с изпълнение на наказанието лишаване от свобода) и инфраструктурата по сигурността в затворите и следствените арести; електронно правосъдие. **Общият размер на разходите** за отбрана и сигурност за първото полугодие на 2023 г. е 3 051,3 млн. лв., което представлява 37,7 % от планираните средства за годината. Съпоставени със същия период на предходната година, разходите за отбрана и сигурност нарастват с 355,5 млн. лв. (13,2 %).

Политиките в сферата на **образованието** са насочени към посрещане на основните предизвикателства и подпомагане на изпълнението на ключовите политики в сектора. За реализиране на образователните приоритети в сферата на предучилищното и училищното образование се изпълняват комплексни мерки и действия, гарантиращи равен достъп до качествено образование чрез осигуряване на безплатен транспорт на децата и учениците и целодневна организация на учебния ден в средишните училища; допълнително финансиране на защитени училища и детски градини; основен ремонт, реконструкция и строителство на нови детски градини и училища, спортни площадки и салони, както и тяхното съвременно оборудване; преминаване към нов етап от внедряването на компютърни технологии в системата, базиран на електронното обучение и информационните технологии. В това функционално направление важна цел е и предприемане на мерки за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, повишаване квалификацията на педагогическите специалисти и обучението на българите в чужбина. Реализирането на политиките в областта на висшето образование се осъществява чрез осигуряване на финансиране, насочено към резултатите от обучението; чрез засилване взаимодействието между висшите училища и бизнеса; чрез усъвършенстване модела на акредитация и оценяване на качеството във висшето образование; чрез стимулиране на научното развитие и кариерно израстване на преподавателите от висшите училища; чрез подкрепа на мобилността на студенти и преподаватели. Висшето образование се финансира с прилагането на диференциран подход в зависимост от комплексна оценка на качеството на обучение. Важна цел в рамките на политиката в областта на равен достъп до качествено висше образование и развитие на научния потенциал е както повишаване на инвестициите в научноизследователската и развойна дейност, така и увеличаване на дела на лицата със завършено висше образование. **Размерът на разходите** за функция образование за полугодие на 2023 г. е 3 054,5 млн. лв., като представляват 40,6 % от разчетените за 2023 г. и с 13,9 % (372,7 млн. лв.) повече от същия период на предходната година.

Разходите в сферата на **здравеопазването** през първото полугодие на 2023 г. са в размер на 3 869,6 млн. лв., което е с 4,2 % (157,7 млн. лв.) повече от полугодие на 2022 г., и представляват 44,6 % от годишния разчет. Постоянен приоритет в областта на

здравеопазването е осигуряването на сигурност, стабилност и предвидимост в системата, като се създадат предпоставки за контрол и ефективност на разходите и същевременно се гарантира качеството на лечението и достъпа до медицинска помощ. Като приоритетни направления и дейности са и спешната медицинска помощ, електронното здравеопазване, майчиното и детското здравеопазване, асистираната репродукция, лечебните заведения за болнична помощ, както и лекарствената политика. Политиката в сектора е насочена към подобряване на достъпа до комплексни медицински дейности, повишаване на удовлетвореността на българските граждани от качеството на предлаганите медицински услуги, адекватно финансиране и постигане на финансова устойчивост на сектора в средносрочен план. Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването се финансират програмите и дейностите, осъществявани от бюджетните структури в областта на общественото здраве, спешната помощ, стационарната психиатрична помощ, медико-социалните грижи за деца, лечение в чужбина и други. Финансово се обезпечават национални програми и централни доставки за профилактика, контрол и лечение на социално-значими заболявания, осигуряване на ваксини за задължителни имунизации и реимунизации, както и обучението за придобиване на специалност в системата на здравеопазването. Запазват се ангажиментите на държавата по отношение финансирането на определени дейности в лечебните заведения за болнична помощ, които остават държавна отговорност – психиатрична помощ, спешна медицинска помощ, лечение на болни от ХИВ/СПИН, трансплантация на тъкани, органи и клетки, медицинска експертиза на работоспособността и други, както и финансово подпомагане на лечебни заведения за болнична помощ в отдалечени и трудно достъпни райони, в които липсата на здравни звена представлява сериозен риск за населението.

С най-голям относителен дял в разходите по КФП към полугодieto на 2023 г. са средствата за сферата на **социалното осигуряване, подпомагане и грижи**. В голяма степен това се предопределя от демографски и икономически фактори в страната. Разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи са насочени към реализиране на приоритетите в сферата на пенсионното осигуряване, социалното подпомагане и гарантиране на социалната защита на уязвимите групи от населението, към активните мерки по заетостта, както и реализирането на редица мерки за социална защита. По отношение на пенсионната политика приоритет е осигуряването на адекватни пенсионни доходи за всички, които да гарантират разумен жизнен стандарт след пенсиониране. В областта на социалните помощи приоритет остават гарантирането на социалната защита на уязвимите групи от населението чрез по-добра целенасоченост на социалните помощи, повишаването на ефективността на програмите, прилагането на диференциран подход, усъвършенстването на нормативната уредба в сферата на социалното подпомагане и оптимизирането на институционалната структура, свързана със социалната защита на най-нискодоходните и рискови групи от населението. Целта на реализираните активни мерки на пазара на труда е постигането на по-висока и устойчива заетост, интегриране на пазара на труда на безработните и неактивните лица в трудоспособна възраст чрез насърчаване разкриването на нови работни места и подобряване на посредническите услуги по заетостта; намаляване на безработицата и неактивността сред младежите; насърчаване на трудовата заетост на трайно безработни лица в трудоспособна възраст. Политиката за интеграцията на хората с увреждания е насочена към създаване на условия и гаранции за равнопоставеност, индивидуална оценка на потребностите, социална интеграция и упражняване на правата, защитата на хората с увреждания и техните семейства, както и интегрирането на тези лица в работна среда. С разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. за политики и мерки във функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи” са предназначени 36,0 на сто от разходите по КФП (без вноската в общия бюджет на ЕС). **Извършените разходи** за функцията към полугодieto са в размер на 11 748,3 млн. лв. или 45,4 % от разчета за годината. Спрямо предходната година разходите по функцията са повече с 2 161,7 млн. лв. или 22,5 %.

Разходите за дейностите по жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда през първите шест месеца на годината са в размер на 1 217,3 млн. лв., което представлява 39,5 % от разчетите за 2023 година. Това е с 16,9 %

(175,8 млн. лв.) повече от същия вид разходи за шестмесечието на 2022 г. Изразходваните средства са насочени за изпълнение на политиката в областта на интегрираното развитие на регионите в страната и намаляване на различията, както и подобряване на тяхната инфраструктурна свързаност. Един от основните приоритети в това функционално направление е ефективното и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места. Финансират се разходи за изграждане, реконструкция и рехабилитация на канализационна и вътрешна водопроводна мрежа в населени места, разходи за устройствено планиране, кадастрални карти и регистри, разходи за геозащита, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура и интегрирано управление на водните ресурси. При дейностите по опазване на околната среда се изпълняват проекти, свързани с изграждането на екологични обекти като пречиствателни станции за отпадъчни води, канализационни мрежи и довеждащи колектори, съоръжения за защита на коритата и бреговете от ерозия, съоръжения за регулиране на оттока на реките и създаване на водни площи с местно значение, голяма част от които са по бюджетите на общините. В тази област се осигуряват средства за финансиране строителството на нови или рекултивация на съществуващи депа, инсталации или съоръжения за управление на отпадъците. Част от основните дейности в това функционално направление са свързани с прилагане на механизми за превенция и контрол за намаляване на общия натиск от различните източници и дейности върху околната среда. В тази функция се отчитат и разходите, свързани с поддържането на чистотата и благоустрояването, извършвани от фирми или общински предприятия.

Разходите за *култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело* за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 622,4 млн. лв. или 54,6 % от разчета за годината и със 129,3 млн. лв. (26,2%) повече спрямо отчетените за същия период на миналата година. Политиката в областта на културата е свързана с укрепването, популяризирането и развитието на българската идентичност, култура и духовни ценности, опазване на движимото и недвижимото културно наследство и оптимизиране на действащата система на финансиране в мрежата на сценичните изкуства и повишаване на ефективността на маркетинга и атрактивността на предлаганите културни продукти. Отчетените разходи за финансиране на културата за първото шестмесечие на 2023 г. са в размер на 455,3 млн. лв. Политиките в областта на физическата култура и спорта са насочени към насърчаване на учащите от различните възрастови групи към физическа активност, здравословен начин на живот и създаване на навици за занимания със спорт, укрепване на здравето на гражданите чрез здравословна физическа активност и осигуряване на условия за практикуване на спорт, за развитие на елитния спорт на регионално, национално и международно ниво чрез реализиране на програми, оптимизиране управлението на спортната подготовка и подобряване на координацията между държавните институции, общините и спортните организации, както и изграждане, реконструкция и модернизация на спортните обекти и съоръжения. Разходите в тази група към 30.06.2023 г. са 132,0 млн. лв. Към края на юни 2023 г. разходите за финансиране на почивни дейности са 15,2 млн. лв., а в областта на религиозно дело – 20,0 млн. лева.

Разходите за *икономическите дейности и услуги* за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 4 918,4 млн. лв. или 40,3 % от разчета за годината. Сравнени със същия период на 2022 г., разходите са повече с 13,6 % (587,9 млн. лв.). С използваните средства се осъществява държавната политика по отношение на реалния сектор, политиките в селското и горското стопанство, рибарството и аквакултурите, както и приоритетните политики в сферата на енергетиката, проекти в сферата на транспорта, проекти, свързани с енергийната сигурност и ефективност, промишлеността, строителството и туризма. Основните приоритети в областта на енергетиката са насочени към устойчиво енергийно развитие на страната, ефективно използване на енергията и енергийните ресурси, задоволяване потребностите на обществото от електрическа и топлинна енергия, природен газ и горива, установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез рационално използване на конвенционалните и възобновяеми източници на енергия (ВИ), минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на

природните ресурси. Специфична дейност в областта е извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация и безопасно съхранение на ядрени отпадъци, извършване на експертизи и обследвания на енергийни потребители, разработване на мерки за намаляване на енергийното потребление в индустрията, осъществяване на дейности и програми за енергийна ефективност. Една от основните цели в областта на енергетиката е свързана с пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар, както и защитата на уязвимите потребители. Насърчава се въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни технологии в промишления и енергийния сектор. Изграждането и модернизирването на транспортната инфраструктура на страната е също сред основните приоритети. В това функционално направление се осъществяват дейностите в областта на осигуряването на ефективен и устойчив транспорт, развитието на екологосъобразни, безопасни и сигурни видове транспорт и висококачествени транспортно-логистични услуги, подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство, ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората, повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система, развитието на модерна съобщителна и пощенска инфраструктура, подкрепа за балансирано регионално развитие, изграждане на съвременна електронна инфраструктура и услуги, както и технологично развитие и иновации. В областта на селското стопанство приоритетите са свързани с: борбата със заразни и паразитни болести, събиране и унищожаване на високорискови отпадъци, охрана и възпроизводство на горите, с издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча; с опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка; с развитието на лозаро-винарския сектор в страната съгласно изискванията на ЕС; с осъществяване на противогодова защита на продукцията в селското стопанство; с опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите и други. В областта на туризма осъществяваните приоритети са свързани с: насърчаване предоставянето на качествени услуги и защита правата и сигурността на потребителите; постигане на ефективна координация между институциите, ангажирани с определяне и осъществяване на политиката в туризма; взаимодействие с туристическия бизнес, нарастване на приходите от международен туризъм в България, в т.ч. чрез облекчен достъп и оптимизирана система за привличане на чуждестранни туристи на територията на България; превръщане на подходящото културно-историческо наследство в част от инфраструктурата на туризма; разнообразяване на предлаганите продукти с цел целогодишно използване на туристическия потенциал на страната. В областта на промишлеността и строителството се реализира политиката, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика. Със средствата в тази област се осъществяват дейностите по насърчаване създаването и развитието на микро, малки и средни предприятия, подкрепа на процеса на предприемачество, насърчаване създаването на предприятия, базирани на иновативни идеи и стимулиране на научно-изследователската и развойна дейност, стимулиране на пазарно ориентирани научно-приложни изследвания, предназначени за индустрията и създаване на условия за привличане на частни капитали за финансиране на иновации, подобряване на бизнес средата, дейности в областта на метрологията и техническия надзор, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на обществените поръчки и други.

Разходите, неklasифицирани в другите функции, обхващат лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг. Годишният разчет в ЗДБРБ за 2023 г. за функция „Разходи, неklasифицирани в другите функции” включва и резерва за непредвидени и неотложни разходи. Средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет, са отчетени в съответните функции според функционалното предназначение на разхода. За първото полугодие на 2023 г. отчетените разходи в тази функция са в размер на 349,8 млн. лева.

1. Изпълнение на приходите по видове по консолидираната фискална програма

Отчетът на приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма към първото полугодие на 2022 г. и 2023 г. по основни приходни групи е представен в следната таблица:

Таблица № 6 Приходи, помощи и дарения по КФП за първото полугодие на 2022 г. и 2023 г.

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет Н1 2022	2023 г.		Отчет Н1 2023 спрямо Н1 2022	Изпълнени е Н1 2023 спрямо Програма 2023
		Програма 2023 г.	Отчет Н1 2023		
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	28 247,9	69 471,8	31 405,0	111,2%	45,2%
Данъчни приходи	22 239,0	53 166,0	24 580,6	110,5%	46,2%
<i>Преки данъци</i>	4 311,3	11 624,3	4 946,1	114,7%	42,5%
Корпоративни данъци	1 816,5	5 510,0	2 086,2	114,8%	37,9%
- от нефинансови предприятия *	1 695,6	5 229,4	1 953,7	115,2%	37,4%
- финансов сектор	120,9	280,6	132,5	109,6%	47,2%
Данък в/у доходите на физическите лица	2 494,7	6 114,3	2 859,8	114,6%	46,8%
Други данъци	914,1	2 664,6	1 720,6	188,2%	64,6%
<i>Приходи на осигурителни фондове</i>	6 463,8	15 470,5	7 459,5	115,4%	48,2%
- НОИ, УПФ и ФГВРС	4 665,5	11 184,0	5 390,8	115,5%	48,2%
- НЗОК	1 798,3	4 286,5	2 068,7	115,0%	48,3%
<i>Косвени данъци, в т.ч.:</i>	10 549,9	23 406,5	10 454,4	99,1%	44,7%
ДДС	7 548,2	17 005,0	7 423,1	98,3%	43,7%
Акцизи	2 758,0	5 939,0	2 837,6	102,9%	47,8%
Мита и митнически такси	218,5	405,0	166,1	76,0%	41,0%
Данък върху застрахователните премии	25,2	57,5	27,5	109,2%	47,9%
Неданъчни приходи	4 591,3	11 152,2	5 621,0	122,4%	50,4%
Помощи и дарения	1 417,6	5 153,6	1 203,4	84,9%	23,4%

* Вкл. данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни лица.

➤ Общият размер на приходите, помощите и даренията по КФП към 30.06.2023 г. е **31 405,0 млн. лв.**, което представлява 45,2 % от годишните разчети към ЗДБРБ за 2023 г. Съпоставени със същия период на предходната година, постъпленията към юни 2023 г. нарастват с 3,2 млрд. лв. (11,2 %), като основната част от този ръст се формира от данъчните приходи (ръст от 2,3 млрд. лв., 10,5 на сто). Неданъчните приходи по КФП нарастват номинално с 1,0 млрд. лв. (22,4 %), докато постъпленията в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са по-малко с 0,2 млрд. лв. (15,1 %) спрямо отчетените за същия период на предходната година.

Приходите от данъци по КФП за първото полугодие на 2023 г. са в размер на **24 580,6 млн. лв.** или 46,2 % от разчетените по ЗДБРБ за 2023 г. Относителният дял на данъчните приходи в общата сума на приходите по консолидираната фискална програма е 78,3 процента. Съпоставени със същия период на предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 2 341,5 млн. лв. или 10,5 %. Постъпленията от преки данъци, социално и здравно осигурителни вноски и други данъци нарастват с добри темпове, докато при косвените данъци се наблюдава известно задържане на нива близки до отчетените за същия период на предходната година, основно поради забавяне при постъпленията от ДДС от внос.

Постъпленията в групата на **преките данъци** за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 4 946,1 млн. лв., което представлява изпълнение от 42,5 % от разчета за годината, при 4 311,3 млн. лв. за същия период на 2022 година. Ръстът при преките данъци е 14,7 % (634,8 млн. лв.).

Отчетените **приходи от социални и здравноосигурителни вноски** към 30.06.2023 г. са в размер на 7 459,5 млн. лв. или 48,2 % изпълнение спрямо разчета. В номинално изражение осигурителните вноски са повече от предходната година с 15,4 % или 995,7 млн. лева.

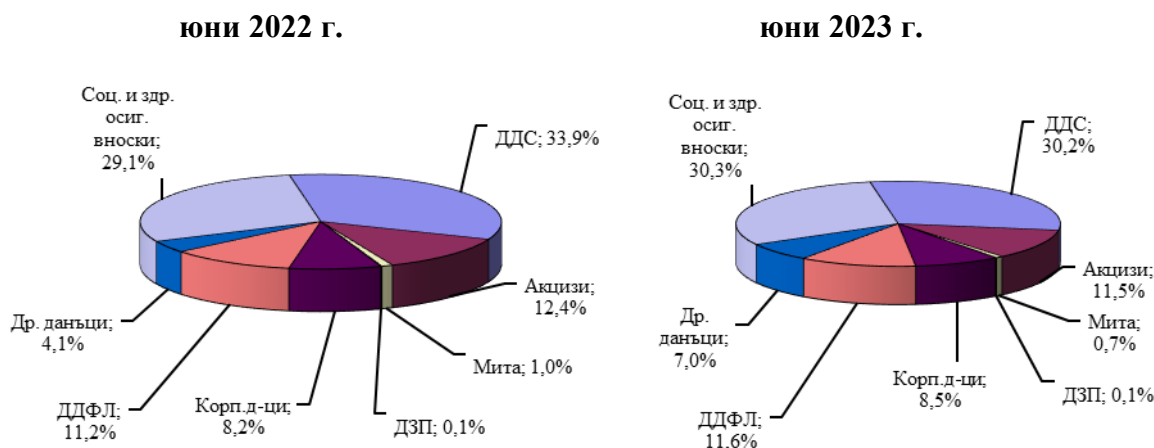
Постъпленията от **косвени данъци** са в размер на 10 454,4 млн. лв., което представлява 44,7 % от предвидените в ЗДБРБ за 2023 г. Спрямо полугодieto на предходната година е налице намаление от 0,9 % (95,4 млн. лв.).

Постъпленията от **други данъци** (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 720,6 млн. лв., което представлява 64,6 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. и нарастват с 88,2 % (806,5 млн. лв.) спрямо юни 2022 година.

Неданъчните приходи са в размер на 5 621,0 млн. лв., което представлява 50,4 % изпълнение на годишните разчети.

Постъпленията от **помощи и дарения** от страната и чужбина (основно помощи от фондовете на ЕС) са в размер на 1 203,4 млн. лв., което представлява 23,4 % от годишния разчет.

Структура на данъчните приходи по консолидирания бюджет за първото полугодие на 2022 г. и 2023 г.

1.1 Преки данъци

1.1.1 Корпоративни данъци

Приходите от корпоративни данъци по КФП (вкл. данък върху дивидентите и доходите) към края на месец юни 2023 г. са в размер на 2 086,2 млн. лв. или 37,9 % от годишния разчет и заемат 8,5 % в общия размер на данъчните приходи. Спрямо полугодieto на 2022 г. са постъпили с 269,7 млн. лв. (14,8 %) повече приходи.

✓ Корпоративен данък

Приходите от корпоративен данък за периода са в размер на 2 041,2 млн. лв. и представляват 37,8 % от годишния разчет за 2023 година. Относителният дял на корпоративния данък в данъчните постъпления по консолидираната фискална програма е 8,3 %. Спрямо юни 2022 г. се отчита увеличение от 16,7 % или 292,1 млн. лева. Приходите от **корпоративен данък на нефинансовите предприятия** (вкл. юридически лица с нестопанска цел) към 30.06.2023 г. са в размер на 1 908,6 млн. лв., което представлява 37,3 % от предвидените в ЗДБРБ за 2023 година. Съпоставени с юни 2022 г., приходите от данъка нарастват с 280,5 млн. лв. (17,2 %). Постъпленията от **корпоративен данък на финансови институции** (включително

застрахователни компании) към края на юни възлизат на 132,5 млн. лв. или 47,2 % от разчета за годината. Спрямо същия период на предходната година, приходите от данъка са с 11,6 млн. лв. (9,6 %) повече.

✓ **Данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ**

Постъпленията от тези данъци за полугодieto на 2023 г. са в размер на 45,1 млн. лв. или 42,7 % от разчета за годината, като за същия период на предходната година са постъпили 67,4 млн. лева.

1.1.2 Данък върху доходите на физическите лица

Приходите от данък върху доходите на физически лица за отчетния период са в размер на 2 859,8 млн. лв. или 46,8 % от годишния разчет и формират 11,6 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи. Върху размера на постъпленията от ДДФЛ основно влияние оказват икономическата активност и развитието на пазара на труда, предприетите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство, както и мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди и тематичните кампании за контрол, провеждани от НАП.

По трудови правоотношения приходите от данъка към юни 2023 г. са 2 325,1 млн. лв., като нарастват с 346,0 млн. лв. (17,5 %) в сравнение със същия период на предходната година.

Отчетеният ръст на заетостта, ниското ниво на безработицата в страната и високият номинален ръст на средната работна заплата през първото и второто тримесечие на 2023 г. са основни фактори за нарастването на данъчните приходи от трудови правоотношения.

Допълнително влияние за нарастване на данъчните постъпления оказва и приетото от правителството увеличение от 1 януари 2023 г. на минималната работна заплата за страната от 710 лв. на 780 лв. (9,9 %), както и увеличението на разходите за персонал в някои от бюджетните системи, одобрени с актуализацията на бюджета през 2022 година.

Ползването на облекченията за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДФЛ чрез подаване на декларация по образец при работодателя през месец декември 2022 г., при подаване на годишната данъчна декларация за доходите, придобити през 2022 г. и при авансовото ползване при работодател за придобитите доходи през 2023 г. оказват въздействие в посока намаление на приходите от трудови правоотношения на настоящата година.

По извънтрудови правоотношения (свободни професии, граждански договори, еднолични търговци и др.) приходите от данъка към юни 2023 г. са в размер на 261,2 млн. лв. За отчетния период са постъпили с 5,7 млн. лв. (2,2 %) повече приходи спрямо края на юни 2022 година. Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДФЛ (дължим данък за довносяне или надвнесен данък) и дължимите авансови вноски. Ниският ръст на тази група данъчни приходи за отчетния период се дължи на ползването на данъчните облекчения за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДФЛ в увеличен размер за доходите, придобити през 2022 година.

Приходите от *окончателния годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници* по консолидирания бюджет за полугодieto на 2023 г. са 6,4 млн. лв. и са на нивото на размера на внесения данък за същия период на миналата година.

Окончателен данък на местните и чуждестранни физически лица по чл. 37 и 38 от ЗДФЛ и данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на физически лица - постъпленията от тези данъци са в размер на 267,0 млн. лв. За отчетния период са постъпили с 14,9 млн. лв. (5,9 %) повече приходи спрямо юни 2022 година. Влияние за по-високото изпълнение на приходите от данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица има предприетата комуникационна кампания и контролни действия от НАП през 2022 г. за проверка на касови наличности. Контролните действия са насочени приоритетно към лица, за които има информация за висока касова наличност (над

100 хил. лв.) и при които има риск от наличие на сделки, сключени при условия, водещи до отклонение от данъчно облагане или до наличието на скрито разпределение на печалбата по смисъла на § 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на ЗКПО. Скритото разпределение на печалбата се третира като дивидент, за който се внася 5 % данък върху разпределените суми.

*Окончателен данък върху доходите на местните физически лица от лихви по банкови сметки*⁵ – постъпленията от този данък към 30.06.2023 г. са в размер на 0,1 млн. лв. или 96,1 % от годишния план.

1.2 Други данъци

Приходите от други данъци по консолидирания бюджет включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси. Постъпилите приходи в тази група към 30.06.2023 г. са в размер на 1 720,6 млн. лв. или 64,6 % от разчета за годината и бележат ръст от 88,2 % спрямо постъпленията за шестмесечието на 2022 година. Влияние върху по-високия размер на тази група данъци за отчетния период оказват постъпленията от приетата временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията (Регламент (ЕС) 2022/1854). Временната солидарна вноска се внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 г. от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването за генерираните свръхпечалби съгласно чл. 14 от Регламент (ЕС) 2022/1854. Правилата за определяне на размера на дължимата временна солидарна вноска от предприятията от посочените сектори са регламентирани в Закона за корпоративното подоходно облагане (§ 9 от ПЗР на ЗКПО в сила от 8.10.2022 г. – ДВ, бр. 99 от 2022 г.), като е предоставена възможност, задължените лица да могат да правят авансови плащания по тази вноска.

✓ Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

Постъпленията от други данъци по ЗКПО по консолидираната фискална програма към юни 2023 г. са в размер на 113,4 млн. лв. или 67,9 % от годишния план. В сравнение със същия период на 2022 г. постъпленията от тази група данъци нарастват с 6,1 млн. лв. (5,7 %). Най-голям относителен дял в общата сума за отчетния период имат постъпленията от данъка върху хазартната дейност (32,8 %), следван от данък върху представителните разходи (22,8 %), данък върху социалните разходи, предоставяни в натура (22,3 %), данък върху приходите на бюджетните предприятия (21,9 %) и данък върху дейността от опериране на кораби (0,3 %).

✓ Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси

Имуствените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху превозните средства, данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин, данък върху наследствата и туристически данък, които постъпват по бюджетите на общините. Постъпленията в тази група към 30.06.2023 г. възлизат на 826,2 млн. лв., което представлява 57,8 % от годишния разчет, като нарастват номинално с 19,4 млн. лв. (2,4 %) спрямо постъпленията за същия период на предходната година. В структурно отношение най-голям дял заемат постъпленията от данък върху недвижимите имоти (35,8 %), следват данък върху превозните средства (33,8 %), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (29,5 %) и туристически данък (0,9 %). Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци.

1.3 Приходи от социални и здравноосигурителни вноски

Общата сума на приходите от социално и здравноосигурителни вноски към края на месец юни 2023 г. е в размер на 7 459,5 млн. лв., което представлява 48,2 % от планираните за годината.

⁵ Съгласно изменения в ЗДФЛ данъкът върху доходите от лихви по банкови сметки е отменен, считано от 01.04.2022 година.

Осигурителните вноски по бюджетите, администрирани от НОИ (вкл. държавното обществено осигуряване, фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” и Учителски пенсионен фонд), са в размер на 5 390,8 млн. лв. и представляват 48,2 % от предвиденото в ЗБДОО за 2023 година. Върху изпълнението на приходите от осигурителни вноски влияние оказват същите фактори, както и върху приходите от трудови правоотношения по ДДФЛ.

Здравноосигурителните вноски по бюджета на Националната здравноосигурителна каса са в размер на 2 068,7 млн. лв. или 48,3 % от предвидените за годината.

1.4 Косвени данъци

1.4.1 Данък върху добавената стойност

С най-голям относителен дял в данъчните приходи по КФП за първото полугодие на 2023 г. е данъкът върху добавената стойност – 30,2 %. Отчетените постъпления са в размер на 7 423,1 млн. лв. или 43,7 % от годишния разчет, като намаляват със 125,1 млн. лв. (1,7 %) спрямо отчетените за същия период на предходната година в резултат на по-ниските постъпления от ДДС при внос.

Нетният размер на приходите от ДДС от внос към юни 2023 г. е 2 926,4 млн. лв., като намаляват с 12,8 % (430,6 млн. лв.) спрямо същия период на предходната година. Влияние върху динамиката на приходите от ДДС при внос през първите шест месеца на 2023 г. оказват средните борсови цени (в долари) на суровините, които формират основна част от вноса от трети страни. В допълнение, върху размера на ДДС от внос влияят и курсът на щатския долар, както и спадът на количествата на внесените стоки, пораждащи ДДС, в т.ч. на суровия петрол. Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), през изминалите месеци на 2023 г. се наблюдава понижение при всички групи с изключение на групата „Инвестиционни стоки“. Отчита се понижение на индекса на цените на стоки, внесени от трети страни, със 7,0 %, а на количествата – с 16,7 % спрямо първото полугодие на 2022 година. Освен това върху постъпленията от ДДС от внос влияние оказва и възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим към края на месец юни 2023 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 660,7 млн. лв., което е със 192,3 млн. лв. по-малко спрямо същия период на 2022 г., като се регистрира спад от 22,5 %. Стоките с най-значителен дял са: руди, шлаки и пепели – 361,2 млн. лв. (намаление с 90,6 млн. лв. спрямо 2022 г. или 20,1 %), мед и изделия от мед – 129,5 млн. лв. (намаление с 11,4 млн. лв. или 8,1%) и чугун, желязо и стомана – 68,1 млн. лв. (намаление с 38,4 млн. лв., 36,1%).

Постъпленията от внос по групи стоки са както следва:

Групи стоки с начислен ДДС от внос	млн. лв.			
	Отчет 30.06.2022	Отчет 30.06.2023	Относителен дял	Ръст 2023/2022
Промислени доставки	1 074.9	908.3	31.9	-15.5%
Горива и смазочни материали	959.4	574.7	20.2	-40.1%
Инвестиционни стоки	580.6	581.5	20.4	0.2%
Транспортно оборудване	202.1	186.3	6.5	-7.8%
Потребителски стоки, храни, напитки и др.	677.3	599.0	21.0	-11.6%
Начислен ДДС от внос	3 494.3	2 849.8	100.0	-18.4%
Касови постъпления на ДДС от внос (нето)	3 357.1	2 926.4		-12.8%

Начисленият ДДС при внос на промишлени доставки е в размер на **908,3 млн. лв.** или спад от 166,6 млн. лв. (15,5 %). Индексът на цените на промишлените доставки, допуснати за свободно обращение и крайна употреба, намалява с 6,8%, а индексът на количествата - с 14,4%. Най-голям спад се отчита при декларираните суми за ДДС при внос на торове в размер на 38,5 млн. лв. (51,9 %), следват сумите от внос на чугун, желязо и стомана в размер на 34,3 млн. лв.

(19,9 %) и пластмаси и пластмасови изделия в размер на 28,9 млн. лева (17,9 %). Увеличение в начисления ДДС се отчита при внос на чугун, желязо и стомана - деклариран е ДДС при внос в размер на 67,5 млн. лв., повишение с 12,8 млн. лв. (23,3 %), следвани от барути, експлозивни и пиротехнически артикули - повишение със 7,5 млн. лв. (237,4 %). При продукти на химическата промишленост ръстът е от 4,6 млн. лв. (30,8 %), а при руди, шлаки и пепели се отчита ръст от 3,9 млн. лева.

Постъпленията от внос на горива и смазочни материали са **574,7 млн. лв.**, с 384,7 млн. лв. (40,1 %) по-малко от юни 2022 година. Цените на стоките, допуснати за свободно обращение и крайна употреба намаляват с 21,3 %, а количествата - с 37,0 %. Начислените суми за ДДС при внос на суров петрол са в размер на 411,6 млн. лв., при 769,7 млн. лв. през същия период на 2022 г. (спад от 358,1 млн. лв., 46,5 % на годишна база). *Касовите* *постъпления* от внос на суров петрол през отчетния период са 453,3 млн. лева, с 232,7 млн. лева (33,9 %) по-малко спрямо първите шест месеца на 2022 година. Разликата между начислен и касов ДДС при внос на суров петрол е резултат от времевата разлика между вдигане на стоките и погасяване на задълженията при опростено деклариране. Спадът на постъпленията от ДДС при внос е в следствие както на намаление на внесените количества в барели (17,3 % спад), така и от пониската цена (с 37,0 %). Положително влияние оказва ефектът от ръста на валутния курс на долара спрямо лева с 2,5 % (от 1,77 лв./USD през 2022 г. на 1,82 лв./USD през 2023 г.).

Декларираните суми от ДДС при внос на инвестиционни стоки са в размер на **581,5 млн. лв.** като се регистрира повишение с 0,2 % спрямо юни 2022 година. (0,9 млн. лв.). Наблюдава се намаление на внесените количества с 8,0 % и ръст на цените при внос с 9,5 %. Най-голямо повишение на начисления ДДС при внос се наблюдава при електрически машини, апарати, електроматериали и техните части с 11,8 млн. лв. (4,9 %).

При внос на транспортно оборудване са декларирани 186,3 млн. лв., с 15,8 млн. лв. (7,8 %) по-малко в сравнение с юни 2022 година. Индексът на физическите обеми на внесено транспортно оборудване се увеличава с 6,4 %, а индексът на цените - с 16,7 % спрямо същия период на 2022 година. През изследвания период влияние върху тези показатели оказва нарастването на стойността и количествата, дължащи се главно на внесени самолети, хеликоптери и други въздухоплавателни превозни средства, за които не се начислява ДДС при внос от трети страни.

Декларираните суми от ДДС при внос на потребителски стоки, храни, напитки и други са в размер на 599,0 млн. лв. като намаляват със 78,3 млн. лв. (11,6 % спад) в сравнение с приходите през първото полугодие на 2022 година.

Постъпленията от **ДДС при сделки в страната и ВОП (нето)** към юни 2023 г. възлизат на 4 496,7 млн. лв. Сравнени с данните за същия период на предходната година, постъпленията нарастват със 7,3 % (305,5 млн. лв.). Отчита се ръст при декларираният ДДС за възстановяване, който зависи от размера на износа и направените инвестиции. Данъкът за възстановяване се приспада по реда на чл. 92, ал. 1 от ЗДДС или ефективно се възстановява от данъчната администрация след определения срок. Приспаднатият данък за първите шест месеца на 2023 г. е 538,4 млн. лв. и е с 39,6 млн. лв. повече от 2022 година. Възстановеният данък се увеличава и е в размер на 5 513,3 млн. лв., което е с 397,3 млн. лв. над възстановените суми към края на юни миналата година. Невъзстановеният данъчен кредит към 30.06.2023 г. е в размер на 110,4 млн. лева.

1.4.2 Акцизи

Приходите от акцизи (нето) от внос, вътрешно производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки са в размер на **2 837,6 млн. лв.**, което е 47,8 % от планираните със ЗДБРБ за 2023 г. Съпоставени със същия период на предходната година, приходите от акцизи нарастват номинално със 79,7 млн. лв. (2,9 %).

Относителният дял на нетните постъпления от акциз по стокови групи е от: тютюн и тютюневи изделия (54,9 %); горива (39,3 %); алкохол и алкохолни напитки, вкл. бира (5,3 %) и други

акцизни стоки (0,6 %). Постъпленията от акциз към юни 2023 г. по основни стокови групи, са както следва:

- акцизите от тютюн и тютюневи изделия възлизат на 1 556,5 млн. лева;
- акцизите от горива са в размер на 1 113,9 млн. лева;
- акцизите от алкохол и алкохолни напитки (вкл. бира) възлизат на 149,3 млн. лева;
- приходите от ел. енергия и др. акцизни стоки възлизат на 17,9 млн. лева.

1.4.3 Данък върху застрахователните премии

Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори (рисковете, по които са поети от застрахователи) са в размер на **27,5 млн. лв.**, при планирани за годината 57,5 млн. лева.

1.4.4 Мита

Постъпленията от мита възлизат на **166,1 млн. лв.** или 41,0 % от планираните със ЗДБРБ за 2023 г., като заемат 0,7 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи по КФП. В сравнение със същия период на предходната година събраните мита са с 52,3 млн. лв. (24,0 %) по-малко. Влияние върху спада в приходите от мита имат въведените от ЕС ограничителни мерки спрямо Русия в съответствие с Регламент (ЕС) № 833/2014 и неговите последващи изменения и допълнения. Друг фактор за намалените постъпления от мита е въвеждането с Регламент (ЕС) 2022/870 на ЕП и Съвета от 30 май 2022 г. преференциален режим спрямо Украйна под формата на пълно премахване на вносните мита върху вноса на промишлени продукти от страната, спиране на прилагането на механизма на „входните цени“ по отношение на плодовете и зеленчуците, спиране на прилагането на тарифните квоти и пълно премахване на вносните мита и други.

Най-значителен спад на приходите от мита през първите шест месеца на 2023 г. спрямо същия период на 2022 г. се регистрира при вноса на следните групи стоки: „Чугун, желязо и стомана“ – 23,4 млн. лева (81,8 % спад) спрямо постъпленията към края на юни 2022 г. „Торове“ – 9,1 млн. лева (спад от 65,9 %) спрямо същия период на 2022 г.; „Неорганични химични продукти; Неорганични или органични съединения на благородни метали, на радиоактивни елементи, на редкоземни метали или на изотопи“ – 6,0 млн. лева (60,0 % спад) спрямо тези към края на юни 2022 г.; „Пластмаси и пластмасови изделия“ – 5,3 млн. лева (26,2 % спад) спрямо тези към края на юни 2022 г.; „Трикотажни платове“ - 3,8 млн. лева (78,0 % спад) спрямо постъпленията към юни 2022 г.

В зависимост от произхода на внасяните стоки най-голям е дялът на приходите от мита при внос на стоки от Китай, като към края на юни 2023 г. постъпленията възлизат на 90,2 млн. лв., което представлява 55,7 % от всички декларираните мита и е отчетен спад спрямо същия период на 2022 г. от 11,5 %. На второ място по приходи от мита е вносът на стоки с произход Русия, с относителен дял от 7,2 %, следвани от приходите от мита при внос на стоки с произход САЩ - 3,8 % от всички мита. Приходите от внос на стоки с произход Турция имат относителен дял от 3,7 %, а постъпленията от мита от внос на стоки с произход Индия представляват 3,3 % от всички мита.

1.5 Неданъчни приходи

Постъпленията от **неданъчни приходи** по КФП към края на месец юни 2023 г. са в размер на 5 621,0 млн. лв. или 50,4 % от годишния разчет към ЗДБРБ за 2023 година. В структурно отношение неданъчните приходи включват постъпления от продажба на нефинансови активи (31,0 %), държавни, общински и съдебни такси (28,5 %), приходи и доходи от общинска и държавна собственост (26,3 %), глоби, санкции и наказателни лихви (4,9 %), концесии (1,5 %) и други неданъчни приходи (7,9 %). През месец юни постъпиха приходи (в размер на

384,5 млн. лв.) от Европейската инвестиционна банка по проектите, финансирани от Модернизационния фонд. Подкрепените проекти са в областта на производството на електроенергия от възобновяеми източници, модернизацията на енергийните мрежи и енергийната ефективност. Получени са средства за финансиране на модернизиранието на електроразпределителната мрежа в България с цел ускорена електрификация на транспорта, внедряване на решения за акумулиране, декарбонизация и децентрализация на потреблението и производството на електрическа енергия. Модернизационният фонд се финансира чрез постъпленията от търговете за квоти за емисии от схемата на ЕС за търговия с емисии, като неговата цел е да се подпомогне преходът към неутралност по отношение на климата в десет държави от ЕС с по-ниски доходи. Държавите бенефициери са България, Хърватия, Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Румъния и Словакия. В частта на неданъчните приходи през юни постъпиха и 407,3 млн. лв. приходи от дивидент за държавата от държавни предприятия.

Отчетените неданъчни приходи по *държавния бюджет* през първото полугодие на 2023 г. са в размер на 2 734,6 млн. лв. или 52,1 % от годишния разчет. От тях 1 752,0 млн. лв. са по бюджетите на министерствата и ведомствата (57,0 % от разчета по ЗДБРБ за 2023 г.). Постъпилите дивиденти по централния бюджет към 30.06.2023 г. са в размер на 727,8 млн. лв. при заложен в разчетите по ЗДБРБ за 2023 г. 1 704,7 млн. лева. Неданъчните приходи по бюджета на съдебната власт са в размер на 47,3 млн. лв. (47,3 % от разчетените за годината), в т.ч. 40,0 млн. лв. приходи от съдебни такси.

Неданъчните приходи по *общинските бюджети* са в размер на 1 025,4 млн. лв., което представлява 56,5 % от разчета за годината. С най-добро изпълнение се открояват приходите от общински такси – 64,3 % от годишния разчет, постъпленията от продажба на нефинансови активи – 63,8 % от предвиденото, приходите от концесии – 49,8 % от разчетите за 2023 г и приходите от глоби, санкции и наказателни лихви – 40,6 % от разчетените за годината.

Събраните през първото полугодие на 2023 г. неданъчни приходи във *Фонд „Сигурност на електроенергийната система“* са в размер на 1 510,7 млн. лв. (43,8 % изпълнение на годишните разчети), в т.ч. 317,3 млн. лв. други неданъчни приходи (приходи от 5 %-ните вноски от произведената и продадена и внесена и продадена ел. енергия, от приходите за достъп и пренос на ел. енергия, от приходите от достъп и пренос на природен газ и от приходи от достъп и съхранение на природен газ, и от фактурираните средства от цената и/или компонентата от цена по чл. 30, ал. 1, т. 17 от Закона за енергетиката, наричана цена „задължение към обществото“) и 1 193,4 млн. лв. приходи, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата.

1.6 Помощи и дарения

Постъпленията от помощи и дарения от страната и чужбина (основно помощи от фондовете на ЕС) са в размер на 1 203,4 млн. лв., което представлява 23,4 % от годишния разчет. От тях 1 120,8 млн. лв. са постъпленията от европейските фондове, а 82,6 млн. лв. са помощите, отчетени по националния бюджет и от други международни програми.

2. Изпълнение на разходите по икономически елементи

Разходите по КФП, включително вноската в общия бюджет на ЕС, за първите шест месеца на 2023 г. представляват 42,2 на сто от годишните разчети към ЗДБРБ за 2023 г. Усвояването на общите разходи по КФП за първото полугодие на годината е традиционно ниско, което се дължи, както на по-късното приемане на ЗДБРБ за 2023 г., така и на изместване на голяма част от инвестиционните и капиталови разходи за последното тримесечие на годината. Неравномерното усвояване на капиталовите разходи е обективно обусловено от календара на строителния сезон, като изпълнението на повечето инфраструктурни проекти се извършва през летните месеци и разплащането за извършената работа се концентрира в последното тримесечие.

Отчетът на разходите на консолидирано ниво по икономически елементи за първото полугодие на текущата година, съпоставен с разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. и отчета за същия период на предходната година е представен в следната таблица:

Таблица № 8 Разходи по консолидираната фискална програма за първото полугодие на 2023 година

млн. лв. ПОКАЗАТЕЛ	2022	2023		Отчет Н1 2023 спрямо отчет Н1 2022	Изпълнение Н1 2023 спрямо ЗДБРБ 2023
	ОТЧЕТ Н1	ЗДБРБ	ОТЧЕТ Н1		
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	27 071,9	74 051,8	31 230,6	115,4%	42,2%
Общо нелихвени разходи	25 870,4	70 848,8	30 033,3	116,1%	42,4%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	24 355,7	62 694,2	27 818,4	114,2%	44,4%
Разходи за персонал	6 529,3	15 982,8	7 574,8	116,0%	47,4%
Стипендии	63,5	165,3	70,8	111,5%	42,9%
Издръжка *	3 159,3	8 849,8	3 288,5	104,1%	37,2%
Субсидии	3 330,4	6 850,1	3 059,3	91,9%	44,7%
Социални и здравноосиг. плащания	11 273,3	30 846,3	13 825,0	122,6%	44,8%
Пенсии	6 995,4	19 253,7	9 076,5	129,8%	47,1%
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	1 637,2	5 038,9	1 655,9	101,1%	32,9%
Здравноосигурителни плащания	2 640,7	6 553,7	3 092,5	117,1%	47,2%
<i>Капиталови разходи и прираст на държавния резерв</i>	1 501,7	8 133,9	2 180,8	145,2%	26,8%
<i>Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина</i>	13,1	20,7	34,1	260,8%	164,6%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи		336,8			
Лихвени разходи	388,6	823,8	349,6	90,0%	42,4%
Вноска за бюджета на ЕС	812,8	2 042,4	847,6	104,3%	41,5%

* вкл. разходите за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности и разходите за платени данъци, такси и административни санкции

2.1 Текущи нелихвени разходи

2.1.1 Разходи за персонал

Разходите за персонал на консолидирано ниво за полугодията на 2023 г. са в размер на 7 574,8 млн. лв., което представлява 47,4 % от разчетените за годината. В структурно отношение с най-голям относителен дял в разходите по КФП са разходите за персонал по държавния бюджет и по бюджетите на общините, което е свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции. Съпоставени с полугодията на 2022 г. разходите за персонал нарастват с 16,0 на сто (1 045,5 млн. лв.), основно поради увеличение на размера на възнагражденията в редица администрации, одобрени през второто полугодие на 2022 г. с актове на Народното събрание и Министерския съвет. Разгледани по съставни бюджети, най-съществена част от нарастването на разходите за персонал се формира по бюджетите на общините, където тези разходи нарастват с 19,0 на сто (457,7 млн. лв.), следвани от разходите за персонал по държавния бюджет, които също нарастват с 14,3 на сто (485,4 млн. лв.).

2.1.2 Издръжка

Разходите за издръжка по консолидираната фискална програма за полугодията на 2023 г. са в размер на 3 288,5 млн. лв., което представлява 37,2 % от заложените за годината. В разходите

за издръжка се включват текуща издръжка, разходите за членски внос и участие в организации с нестопанска цел и разходите за платени данъци, такси и административни санкции. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи.

В структурно отношение основната част от разходите за издръжка за изминалите шест месеца на 2023 г. са по държавния бюджет и бюджетите на общините.

2.1.3 Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването, за нефинансови предприятия (вкл. организациите с нестопанска цел) и за финансови институции на консолидирана база през първото полугодие на 2023 г. е 3 059,3 млн. лв., което представлява 44,7 % от планираните за годината.

✓ Субсидии за нефинансови предприятия, организации с нестопанска цел и финансови институции

Държавното финансово подпомагане на нефинансовите предприятия през 2023 г. отразява взаимоотношенията с реалния сектор. Чрез държавното финансово подпомагане се осъществяват и елементи от социалната правителствена програма, свързани с организирането и изпълнението на задължения за услуги от обществен интерес. Възлагането им от страна на държавата съответства на концепцията за услугите от обществен интерес, както и на политиката в тази област на страните от ЕС и Регламентите на ЕС, в основата на които е поставен интересът на гражданите, техните потребности и покупателната им способност, което макар и непряко, влияе положително върху жизнения стандарт.

Основните приоритетни направления, за които се насочват субсидиите за нефинансови предприятия, са стопански субекти от секторите транспорт, съобщения, земеделие и други. През първите шест месеца на 2023 г. са предоставени субсидии за нефинансови предприятия, организации с нестопанска цел и финансови институции в размер на 2 954,4 млн. лв., което представлява 44,9 % от разчета за годината.

• Транспорт и съобщения

Субектите от отраслите транспорт и съобщения са ангажирани в изпълнението на задължения за услуги от обществен интерес, възложени им от държавата с договор при определени параметри, показатели и условия. Средствата в сектора са предназначени за търговски дружества от различните видове транспорт – железопътни пътнически превози, автомобилни пътнически превози (вътрешноградски превози и превози в планински и други райони), както и за текущо поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура.

Поддържането и развитието на железопътната система в страната се извършва основно от Национална компания „Железопътна инфраструктура“ като Управител на железопътната инфраструктура в страната, и на лицензирания основен превозвач - „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД, изпълняващ задължение за извършване на обществени превозни услуги, в съответствие със Закона за железопътния транспорт.

- Средствата за субсидии се предоставят на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД за осигуряване изпълнението на възложеното му задължение за извършване на обществени превозни услуги по договор, сключен между министъра на транспорта и съобщенията и дружеството. Субсидиите за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за 2023 г., предвидени по бюджета на МТС, са в размер на 196,2 млн. лв. За първото полугодие на 2023 г. предоставените от МТС средства за тази цел са в размер на 97,4 млн. лв. или 49,7 % от годишния разчет.

- Със ЗДБРБ за 2023 г. за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са предвидени средства под формата на субсидии, предназначени за финансирането на дейностите по експлоатацията на железопътната инфраструктура, в размер на 272,3 млн. лева. Усвоените средства към полугодieto са в размер на 130,7 млн. лв. или 48,0 на сто от годишния план.

Същите са предоставени в съответствие с утвърдения от министъра на транспорта и съобщенията График за превеждане на субсидиите, съобразен с необходимостта от средства за финансиране на текущите дейности на предприятието.

- Средствата за субсидии за „Български пощи“ ЕАД, предвидени по бюджета на МТС за 2023 г., са в размер на 61,3 млн. лв. За първите шест месеца са предоставени средства общо в размер на 29,9 млн. лв. или 48,7 % от годишния разчет.

- Предвидените със ЗДБРБ за 2023 г. средства за субсидиране на превоза на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително и за Столична община – вътрешноградски транспорт, са в размер на 161,0 млн. лева. По своя характер те са обществени превозни услуги от общ икономически интерес и имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в рамките на града и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център. Към първото полугодие на 2023 г. усвоените средства за субсидиране на превоза на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително Столична община, са 79,0 млн. лв. Изпълнението спрямо годишния план е 49,1 на сто. С ПМС № 11/2023 г. са одобрени 27,0 млн. лв. за извършване на плащания за прилагане на политиката по чл. 1, ал. 5, т. 13.4 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. чрез трансфери за други целеви разходи на общините за субсидиране на превоз на пътниците по междуселищни автобусни линии извън тези по § 4, ал. 1 и 2 от Заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози. Средствата са усвоени изцяло.

• *Земеделие*

Към 30.06.2023 г. чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) и сметката за средства от Европейския съюз на РА към ДФЗ са изплатени субсидии за нефинансови предприятия в размер на 371,7 млн. лв., в това число: държавна помощ-субсидия в размер на 219,5 млн. лв., преходна национална помощ за тютюн – 69,7 млн. лв., текущи субсидии за пазарни мерки – 26,3 млн. лв., национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 25,2 млн. лв., средства по Програмата за развитие на селските райони в размер на 24,8 млн. лв., средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ – 5,2 млн. лв. и други. Изплатените субсидии за първите шест месеца на 2023 г. на организации с нестопанска цел са в размер на 14,0 млн. лева.

• *Програми за заетост*

Предоставяните субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия по програмите за заетост за 2023 г. от МТСП са насочени към осигуряване на трайна заетост и стимулиране разкриването на нови работни места в реалния сектор. За първите шест месеца на годината са изплатени 32,2 млн. лв. за програми и мерки за заетост.

✓ *Субсидии за системата на здравеопазването*

Министерство на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейностите, които са определени като държавна отговорност в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето и за субсидиране на лечебни заведения за болнична помощ в труднодостъпни и/или отдалечени райони, в съответствие с чл.106 от Закона за лечебните заведения, по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването.

Общият размер на предвидените в разчетите за годината средства за субсидии за системата на здравеопазването е 265,1 млн. лв. От тях за първото полугодие на 2023 г. са усвоени средства в размер на 105,0 млн. лв., от които 99,2 млн. лв. по държавния бюджет и 5,8 млн. лв. – по бюджета на общините. В рамките на този ресурс на болниците е предоставена единствено изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2022 година.

2.1.4 Социални и здравноосигурителни плащания

Общата сума на социално и здравноосигурителните разходи на консолидирана база за първото полугодие на 2023 г. е 13 825,0 млн. лв., което представлява 44,8 % от разчета за годината. Тук се включват разходите за: пенсии, социални помощи и обезщетения и здравноосигурителни плащания. В структурно отношение социалните и здравно-осигурителни разходи са с най-висок относителен дял (44,3 %) в общите разходи по КФП (вкл. вноската в общия бюджет на ЕС), което се обуславя от тяхната приоритетност и провежданата социална политика, насочена към гарантиране на социална подкрепа на най-уязвимите групи от населението, в условията на неблагоприятна демографска среда.

✓ Разходи за пенсии

Разходите за пенсии за отчетния период са в размер на 9 076,5 млн. лв., което представлява 47,1 % от разчета за годината. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ. Спрямо полугодieto на 2022 г. са изплатени 2 081,1 млн. лв. повече. Основните мерки в пенсионната сфера, действащи през първото полугодие на 2023 г., влязоха в сила през 2022 г.: от 1 юли 2022 г. всички пенсии бяха увеличени с 10 %, като към тях бе включена за постоянно и изплащаната до онзи момент „ковид“ добавка, като при минималната и максималната пенсии увеличението беше съответно с 26,2 и 33,3 %; от 1 октомври 2022 г. последва преизчисление на пенсиите за трудова дейност, отпуснати до края на 2021 г., като най-напред се определи размер на пенсията, относим към годината на отпускането ѝ (базов размер), след което той се увеличава за всяка календарна година, следваща годината на отпускането ѝ по формула, отчитаща средния осигурителен доход в страната, а максималната пенсия бе увеличена повторно и достигна 3 400 лева. Предвид обстоятелството, че посочените мерки не са действали през първото полугодие на 2022 г. при съпоставката със същия период на предходната година се наблюдава базов ефект, което обуславя относително високия номинален ръст. Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за осигурителен стаж и възраст за м. юни 2023 г. е 807,65 лв. Средната пенсия на един пенсионер за осигурителен стаж и възраст за м. юни 2022 с допълнителните суми към пенсиите е бил 664,17 лв., а без допълнителните суми е бил 594,60 лв.

✓ Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата

Извършените разходи за текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата на консолидирана основа през отчетния период са в размер на 1 655,9 млн. лв., което представлява 32,9 % от заложеното в годишните разчети. Разходите са свързани с изплатените обезщетения и помощи на основание на Кодекса за социално осигуряване (КСО), Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания и Закона за семейни помощи за деца. В структурно отношение това са разходи, които се извършват основно по държавния бюджет (главно МТСП) и по бюджета на ДОО.

Отчетените разходи за **социални помощи и обезщетения по КСО** за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 1 042,5 млн. лв. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял са обезщетенията за бременност/раждане и отглеждане на дете до 2 годишна възраст (37,1 %), за временна неработоспособност поради общо заболяване (33,3 %) и обезщетенията и помощите при безработица (21,8 %).

✓ Здравноосигурителни плащания

Общият размер на здравноосигурителните плащания за първите шест месеца на 2023 г. е 3 092,5 млн. лв. или 47,2 % от предвидените за 2023 г. здравноосигурителни плащания в размер на 6 553,7 млн. лева. В отделните направления на здравноосигурителните плащания изпълнението на бюджета е следното:

- *Първична извънболнична медицинска помощ – 170,9 млн. лева;*
- *Специализирана извънболнична медицинска помощ – 198,7 млн. лева;*
- *Дентална помощ – 138,2 млн. лева;*

- *Медико-диагностична дейност – 75,8 млн. лева;*
- *Лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната – 491,6 млн. лева;*
- *Лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ – 437,3 млн. лева;*
- *Медицински изделия, прилагани в болничната помощ – 63,1 млн. лева;*
- *Болнична медицинска помощ – 1 496,2 млн. лева;*
- *Други здравноосигурителни плащания – 20,8 млн. лева.*

Като здравноосигурителни плащания следва да се третират и преведените 76,8 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към бюджетни организации, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 3 169,3 млн. лева.

2.1 Капиталови разходи

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) за първото полугодие на 2023 г. възлизат на 2 180,8 млн. лева. Изпълнението на разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. за първото полугодие при капиталовите разходи е 26,8 %. Следва да се отбележи, че усвояването на капиталовите разходи през първите месеци на годината е традиционно ниско, поради технологични и процедурни фактори при голяма част от инфраструктурните и инвестиционни проекти, което води до изместване на разходите във втората половина на годината и по-специално в последното тримесечие.

В обхвата на КФП с най-голям относителен дял в инвестиционните разходи (без нетния прираст на държавния резерв) са капиталовите разходи по сметките за средства от ЕС на Националния фонд и на бенефициентите по оперативните програми на ЕС – 35,8 %, след които се нареждат капиталовите разходи по общинските бюджети – 28,2 %, по държавния бюджет – 24,7 %, по сметката за средства от ЕС, администрирана от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ и на бенефициентите по Програмата за развитие на селските райони и Програмата за развитие на сектор рибарство – 4,7 % и др.

Общата сума на извършените капиталови разходи по държавния бюджет за първото полугодие на 2023 г. е 522,9 млн. лв., което представлява изпълнение от 14,9 % на предвидените в ЗДБРБ за 2023 година. Нетният прираст на държавния резерв към 30.06.2023 г. е в размер на 61,9 млн. лева. Капиталовите трансфери, предоставени от държавния бюджет за реалния сектор, са насочени главно към изграждане и развитие на железопътната инфраструктура, пристанищната инфраструктура и други дейности. В ЗДБРБ за 2023 г., по бюджета на МТС са предвидени средства за капиталови трансфери за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ в размер на 152,2 млн. лв. През първото полугодие на 2023 г. усвоените средства са в размер на 70,0 млн. лв. или 46,0 на сто от годишния план. Предвидените средства за капиталови трансфери на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД са в размер на 49,0 млн. лв. и са предназначени за планов заводски (среден и капитален) ремонт и модернизация на пътнически вагони, подемен и капитален ремонт и преустройство на електрически локомотиви. Към полугодието на 2023 г. са разходвани 33,1 млн. лв. или 67,4 на сто от годишния план. За първите шест месеца на годината от предвидените в ЗДБРБ за 2023 г. 29,2 млн. лв. за ДП „Пристанищна инфраструктура“ са усвоени 19,1 млн.лв. или 65,3 на сто от годишния план.

През 2023 г. продължи изпълнението на *програми за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация*. През първото полугодие за отстраняване на минали екологични щети са преведени средства в размер на 0,1 млн. лв. или 0,4 на сто от предвидените за годината 23,1 млн. лева.

Капиталовите разходи по бюджетите на общините са в размер на 598,1 млн. лв., което е 56,2 % от разчета към закона за 2023 година.

2.2 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 34,1 млн. лв. Основна част от средствата са предоставени чрез сметките за средства от Европейския съюз.

2.3 Лихвени разходи

Лихвените плащания на консолидирана база за полугодieto на 2023 г. са в размер на 349,6 млн. лв., което представлява 42,4 % от предвидените с разчетите към ЗДБРБ за 2023 година. Размерът на лихвените разходи през годината зависи от календара на лихвените плащания.

Разгледани по бюджетни системи лихвени разходи се извършват основно по държавния бюджет (326,9 млн. лв.) и по общинските бюджети (21,2 млн. лв.). Размерът на разходите за лихви по външни заеми за полугодieto е 276,8 млн. лв., а на вътрешните лихви – 72,9 млн. лева. Изпълнението им спрямо разчетите за годината е съответно 40,4 % и 52,3 процента.

2.4 Вноска на България в бюджета на Европейския съюз

България регулярно и в срок превежда вноската си в общия бюджет на Европейския съюз в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС (Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; Регламент (ЕС, Евратом) 2021/768 на Съвета от 30 април 2021 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014; Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства; Регламент (ЕС, Евратом) 2021/770 на Съвета от 30 април 2021 година относно изчисляването на собствения ресурс на база неретицираните отпадъци от опаковки от пластмаса, относно методите и процедурата за предоставяне на този собствен ресурс, относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства и относно някои аспекти на собствения ресурс на база брутен национален доход и Регламент (ЕИО, Евратом) № 1553/89 за окончателни унифицирани схеми за събирането на собствените ресурси, набирани от данък добавена стойност).

Вноската на България в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти – традиционни собствени ресурси (75 % от събраните мита), ресурс на база приходите от ДДС, ресурс на база брутен национален доход, ресурс на база неретицирани отпадъци от опаковки от пластмаса и участие във финансиране на брутно намаление за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция.

Таблица № 9 Касови плащания от централния бюджет към първото полугодие на 2023 година.

(млн. лв.)	
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	Отчет Н1 2023
Вноска на база брутен национален доход	511,6
Вноска на база данък добавена стойност	127,4
Ресурс на база неретицирани отпадъци от опаковки от пластмаса	44,7
Участие във финансиране на брутно намаление за Австрия, Дания, Германия Нидерландия и Швеция	39,9
Вноска на традиционни собствени ресурси (мита)	124,0
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	847,6

3. Просрочени задължения и вземания към 30.06.2023 г.

3.1 Просрочени задължения

Към 30.06.2023 г. просрочените задължения на централно и местно правителство са в размер на **348,3 млн. лева**.

Размерът на просрочените задължения на **централно правителство** (министерства, ведомства и разпоредителите с бюджет по чл. 13, ал. 3 и ал. 4 на ЗПФ) е **259,1 млн. лева**. Спрямо отчетените в края на 2022 г. те намаляват с 296,2 млн. лева (основно от намаление на просрочията на МРРБ във връзка с обезпечени със средства договори за текущ ремонт и поддържане на републиканските пътища, вкл. и зимно поддържане). В обхвата на държавния бюджет по-значими проблеми с наличие на просрочени задължения има при няколко министерства. С най-значими просрочени задължения по държавния бюджет са: Министерството на регионалното развитие и благоустройството – 192,9 млн. лв. (намаление с 313,6 млн. лв. спрямо просрочията в края на 2022 г.); Министерството на земеделието и храните – 23,8 млн. лв. (увеличение с 3,4 млн. лв. спрямо просрочията в края на 2022 г.); Министерството на околната среда и водите – 9,8 млн. лв. (увеличение със 7,0 млн. лв. спрямо просрочията в края на 2022 г.); Министерството на правосъдието – 4,5 млн. лв. (увеличение с 3,6 млн. лв. спрямо просрочията в края на 2022 г.); Министерството на отбраната – 2,9 млн. лв. (увеличение с 0,3 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2022 г.), в т.ч. 2,8 млн. лв. на ВМА; Министерството на младежта и спорта – 2,4 млн. лв. (увеличение с 1,7 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2022 г.) и други. От разпоредителите с бюджет по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси проблеми с наличието на просрочени задължения има основно при държавните висши училища – 6,8 млн. лв. (намаление с 0,4 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2022 г. и включват задължения за внасяне на данъци, вноски, такси и административни санкции, задължения към доставчици и др.), Българската национална телевизия – 6,9 млн. лв. (намаление с 0,4 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2022 г., като това са основно просрочени задължения към доставчици в страната) и Българското национално радио – 2,6 млн. лв. (с минимално увеличение спрямо отчетените в края на 2022 г., като това са основно просрочени задължения за данъци, вноски, такси и административни санкции към Столична община за такса битови отпадъци за минали периоди, в т.ч. 1,1 млн. лв. за лихви). От разпоредителите с бюджет по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси проблеми с наличието на просрочени задължения има при Държавно предприятие „Научно-производствен център“ – 1,8 млн. лв. (увеличение с 0,2 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2022 г.).

Просрочените задължения по бюджетите на общините към 30.06.2023 г. са в размер на **89,2 млн. лв.**, като спрямо края на 2022 г. се отчита намаление с 1,8 млн. лева. С най-голям относителен дял в просрочените задължения по бюджетите на общините към края на месец юни 2023 г. са просрочените задължения към доставчици, които са в размер на 68,5 млн. лева. В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са в размер на 0,9 млн. лева.

Извън обхвата на консолидираната фискална програма, продължава да има проблем с просрочията на лечебните заведения за болнична помощ (държавни и общински болници – търговски дружества). Към 30.06.2023 г. размерът на просрочените задължения е 77,0 млн. лв., от които 60,0 млн. лв. са на държавните болници и 17,0 млн. лв. са на общинските болници. Спрямо отчетените просрочени задължения към 31.12.2022 г. се отчита намаление със 17,8 млн. лв. (с 18,8 на сто).

3.2 Просрочени вземания

Към 30.06.2023 г. в системите на редица министерства и ведомства са налице и просрочени вземания. По-значимите от тях в обхвата на държавния бюджет са при следните разпоредители с бюджет:

✓ Министерство на икономиката и индустрията (МИИ) – размерът на просрочените вземания в края на първото полугодие на 2023 г. е **705,8 млн. лв.** Това са основно просрочени публични държавни вземания за 704,8 млн. лв., от които на: Централното управление на МИИ –

683,8 млн. лв. начислено публично държавно вземане, установено с Акт № АПДВ - 1/04.08.2008 г., издаден от министъра на икономиката и енергетиката срещу "Кремиковци" АД. Сумата е начислена въз основа на влязло в сила решение № 3456 от 12.03.2014 г. по адм. дело № 10631/2013 г. на ВАС, решението е окончателно и държавата официално е включена в списъка с кредиторите на "Кремиковци" АД. Вземането е провизирано като несъбираемо; Комисия за защита на потребителите – просрочените вземания са в размер на 11,2 млн. лв.; Държавна агенция за метрологичен и технически надзор – просрочените вземания са в размер на 8,1 млн. лв. Просрочените вземания от клиенти към 31.06.2023 г. са в размер на 0,4 млн. лева.

✓ Висш съдебен съвет - общо просрочени вземания: **375,9 млн. лв.** Основната част от тях са просрочени публични държавни вземания – 364,4 млн. лв. по актове издадени в полза на съдебната власт към 30.06.2023 г. и възложени за събиране от Националната агенция за приходите, Камарата на частните съдебни изпълнители и държавните съдебни изпълнители към органите на съдебната власт. Вземанията от аванси по сключени договори за СМР и вземания по изпълнителни листове, както и невъзстановените разходи за консумативи от органи на други първостепенни разпоредители, настанени в сгради на органи на съдебната власт и др. са в размер на 11,1 млн. лева.

✓ Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“- към 30.06.2023 г. има просрочени вземания в размер на **310,3 млн. лв.** Балансово са начислени провизии за трудно събираемите и несъбиращи вземания, като коректив на отчетната им стойност. Предприети са всички мерки за събиране на вземанията на агенцията, като се образуват изпълнителни производства пред държавен и частен съдебен изпълнител и НАП.

✓ Министерство на труда и социалната политика - общият размер на просрочените вземания към 30.06.2023 г. възлиза на **216,1 млн. лв.**, основно на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ). В отчета на ИА „Главна инспекция по труда“ са осчетоводени установените вземания просрочени повече от 90 дни от крайния срок за погасяване в размер на 211,8 млн. лв., в т.ч. 87,8 млн. лв. - начислени просрочени вземания по влезли в сила наказателни постановления (НП) неплатени от 01.01.2009 г. до 31.03.2023 г. и 124,0 млн. лв. - начислени просрочени вземания, изчислени наказателни лихви по неплатени НП от 01.01.2010 г. до 31.03.2023 г.

✓ Държавен фонд „Земеделие“ - към 30.06.2023 г. ДФЗ има просрочени вземания в размер на **156,5 млн. лв.**, които представляват предимно просрочени вземания от заеми – 125,5 млн. лв., следвани от други просрочени вземания – 28,1 млн. лв. и просрочени вземания от клиенти – 2,9 млн. лв. и други.

✓ Министерство на земеделието и храните - към края на месец юни 2023 г. по бюджета на министерството са отчетени просрочени вземания в размер на **68,5 млн. лв.**, които са основно: вземания от издадени актове за установяване на публични държавни вземания във връзка с Решение на Европейската комисия С(2014)_6207 final от 05.09.2014 г. относно схема за помощ, приведена в действие от Република България при замените на горска земя, на основание чл. 38, ал. 3 от Закона за държавните помощи и чл. 162, ал. 2, т. 6 и т. 9 от ДОПК; вземания по държавни инвестиционни заеми, по неиздължени суми по сключени договори за наеми на земеделска земя от държавен поземлен фонд и за оземляване на безимотни граждани и лица, отстранени от ползване или неправомерно ползване на имоти от държавния поземлен фонд, на основание чл. 34 от Закона за собствеността и ползване на земеделските земи, както и просрочените вземания, които са неиздължени суми от клиенти, свързани с осъществяване дейността на Българска агенция по безопасност на храните (представляващи основно фактурирани такси на основание Тарифа за таксите).

✓ Министерство на вътрешните работи – размерът на просрочените вземания в края на първото полугодие на 2023 г. е **57,4 млн. лв.** Просрочените публични държавни вземания са в размер 41,4 млн. лв. Просрочените вземанията включват и такива за неполучени суми по фактури за сключени договори за извършени услуги, от изпълнителни листове и съдебни решения, присъдени в полза на МВР.

✓ Министерство на финансите - размерът на просрочените вземания в края на първото полугодие на 2023 г. е **46,9 млн. лв.** (основно просрочените вземания са на Националната

агенция за приходите – 45,6 млн. лв.), от които: 30,7 млн. лв. **представяват** вземания по изпълнителни листове за присъдени в полза на НАП юрисконсултски възнаграждения и съдебни разноси, неплатени в срока за доброволно изпълнение, просрочени вземания по наказателни постановления издадени по Закона за хазарта и други; 8,5 млн. лв. представляващи дължимо вземане, съгласно чл. 30 от Закона за хазарта (ЗХ) - между НАП и длъжника се водят съдебни дела; 1,0 млн. лв. дължимо вземане съгласно чл. 10а от ЗХ, между НАП и длъжника се водят съдебни дела; 3,8 млн. лв. начислени вземания, представляващи просрочени вземания с характер на имуществена санкция, от неиздължено изцяло наказателно постановление, съгласно чл. 104, ал. 3 от ЗХ; 1,3 млн. лв. просрочени публични вземания, дължими на основание ЗХ и други.

Извън обхвата на държавния бюджет, съществуват **просрочени вземания** основно в **НОИ (49,5 млн. лв.** - основно вземания от надвзети пенсии, надвзети обезщетения и вземания по разпореждания, касаещи разходите, съставени от контролните органи на НОИ), **НЗОК (3,9 млн. лв.** – основно дължими суми по сключени договори за отстъпки по чл.21, ал.1 от Наредба №10/2009 г., за лекарствени продукти, за които е проведено централизирано договаряне. Сумите представляват договорени отстъпки, суми по механизма, гарантиращ устойчивост и предвидимост в полза на НЗОК и отстъпки в полза на пациента дължими от притежателите на разрешения за употреба на лекарствени продукти/техни упълномощени представители за лекарствени продукти.) и **общинските бюджети.**

Просрочените вземания по бюджетите на общините към 30.06.2023 г. са в размер на 340,4 млн. лв. С най-голям относителен дял са просрочените публични общински вземания – 221,6 млн. лв. или 65,1 на сто от общия размер на просрочените вземания.

4. Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма към 30.06.2023 година

4.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за първото полугодие на 2023 г. е положителен и възлиза на 528,7 млн. лева.

✓ Операции с ДЦК на международните капиталови пазари

За първите шест месеца на 2023 г. постъпленията от емисии на ДЦК на международните капиталови пазари възлизат на 2 869,6 млн. лв. Това са средствата, постъпили на 23 януари 2023 г. в централния бюджет, от емитирания единичен транш 10-годишни еврови облигации по Средносрочната глобална програма за емитиране на дълг в размер от 1,5 млрд. евро номинална стойност, при лихвен купон 4,5 % и доходност 4,78 %.

На 21 март 2023 г. бе извършено погашение в размер на 2 197,0 млн. лв. в полза на държателите на седемгодишни еврооблигации на Република България, които са част от емитираните през март 2016 г. на международните капиталови пазари два транша облигации по средносрочната програма за емитиране на дълг на външните пазари.

✓ Външни заеми

За първите шест месеца на 2023 г. по КФП няма усвоявания на средства по държавни заеми.

✓ Погашения по външни заеми

Размерът на извършените за първото шестмесечие на 2023 г. погашения по външни заеми по КФП е 141,8 млн. лв., което представлява 28,4 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 година. Извършените погашения са както следва:

- по централния бюджет - през първото полугодие на 2023 г. са изплатени погашения в размер на 61,9 млн. лв., като от тях 29,8 млн. лв. - по заем към Международната банка

за възстановяване и развитие и 32,1 млн. лв. - по заем към Европейска инвестиционна банка.

- по бюджетите на министерствата и ведомствата - изплатените средства за погашения към 30.06.2023 г. по ДИЗ, управлявани от министерствата са в размер на 52,8 млн. лв., а по заемите с крайни бенефициенти – 4,6 млн. лева.
- по бюджетите на общините погашенията по външни заеми са в размер на 22,5 млн. лв. (от Столична община са 17,9 млн. лв., община Бургас – 1 млн. лв.; Варна – 1,8 млн. лв., Пловдив – 1,5 млн. лв. и от община Ловеч са 0,2 млн. лв.)

✓ *Операции с чуждестранни ценни книжа и финансови активи*

Размерът на получените средства от операциите с чуждестранни ценни книжа към 30.06.2023 г. е 1,8 млн. лв.

✓ *Наличности (нето) в легова равностойност на валутни сметки в чужбина*

Нетното изменение на наличностите в легова равностойност в каса и по валутни сметки в чужбина към 30.06.2023 г. е увеличение с 4,0 млн. лева.

4.2 Вътрешно финансиране

Нетното вътрешно финансиране за първото полугодие на 2023 г. е отрицателно в размер на 704,1 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица страната (нето), операции с ДЦК и ОбЦК (нето) и покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране, възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

✓ *Заеми от банки и други лица в страната – нето*

Изпълнението на показателя за първите шест месеца на годината е в размер на 87,9 млн. лв. По-голямата част от отчетената сума е по бюджетите на общините. От банки в страната за първото полугодие на 2023 г. общините са получили заеми в размер на 84,5 млн. лв., а са погасили към същите 35,7 млн. лева. За периода предоставените заеми на общините от други лица в страната са в размер на 84,7 млн. лв., в т.ч. от „Фонд за органите на местното самоуправление в България - ФЛАГ” ЕАД - 57,6 млн. лв., а сумата на направените погашения към тази група кредитори е - 45,1 млн. лв., в т.ч. 42,4 млн. лв. към фонд ФЛАГ. Нетният размер на заемите от банки и други лица в страната, отчетени от държавните висши училища и ССА е (-0,4) млн. лв.

✓ *Операции с държавни/общински ценни книжа (нето)*

На консолидирана база за разглеждания период е реализирано отрицателно нетно финансиране с ДЦК и общински ценни книжа в размер на (-25,3) млн. лв. и то е отчетено изцяло по бюджетите на общините. Погашенията по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са отчетени от 8 общини. За отчетния период няма емитиран нов дълг.

✓ *Покупко-продажба на държавни/общински ценни книжа*

През отчетния период няма извършени операции по покупко-продажба на държавни/общински ценни книжа.

✓ *Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска и общата рибарска политики (нето)*

Нетният размер на финансовите операции по прилагане на Общата селскостопанска и общата рибарска политики за полугодията на 2023 г. е положителен и възлиза на 788,5 млн. лева. Това включва:

- Плащания за сметка на Европейския съюз

Общият размер на плащанията, извършени към земеделските производители от сметката за европейски средства на Разплащателната агенция към ДФ "Земеделие" и други за сметка на ЕС, за полугодieto на 2023 г. е 858,9 млн. лв., от които 850,2 млн. лв. са от средствата за директни плащания (вкл. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директните плащания), 5,7 млн. лв. за пазарни мерки и 2,9 млн. лв. от суми за реструктуриране.

- Възстановени суми от Европейския съюз

Възстановените суми от Европейския съюз са общо 1 647,4 млн. лв., от които 1 642,2 млн. лв. за директни плащания (вкл. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директните плащания), 3,9 млн. лв. за пазарни мерки и 1,3 млн. лв. - суми за реструктуриране.

✓ **Възмездно финансиране (нето)**

Нетният размер на възмездното финансиране (вкл. предоставените заеми към крайни бенефициенти по ДИЗ (нето)) за първите шест месеца на годината е отрицателен – (-0,5) млн. лв.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество към края на месец юни 2023 г. е положително в размер на 8,1 млн. лв., като цялата сума представлява постъпили средства от крайни бенефициенти по ДИЗ във връзка с извършване на погашения в съответствие с предвидените погасителни схеми за 2023 година.

Размерът на предоставените кредити за първото полугодие на 2023 г. е 0,6 млн. лв. Възстановените главници по отпуснати през предходни периоди лихвени кредити са в размер на 0,7 млн. лв.

Размерът на предоставената възмездна финансова помощ на консолидирана база към полугодieto на 2023 г. е 19,0 млн. лв., като по-голямата част от нея е отпусната от общинските бюджети. Възстановената възмездна финансова помощ на консолидирана база за първите шест месеца на годината е 11,4 млн. лв., като отново по-голямата част е възстановена по общинските бюджети.

✓ **Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)**

Нетният размер на средствата за придобиване на дялове, акции и съучастия за първото полугодие на 2023 г. е отрицателен – 70,0 млн. лв., от които по централния бюджет 68,2 млн. лв. и по бюджетите на общините – 1,9 млн. лева.

4.3 Приватизация на дялове, акции и участия

Приходите от приватизация по КФП към 30.06.2023 г. са в размер на 1,0 млн. лв., постъпили по централния бюджет и по бюджетите на общините.

IV. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ.13, АЛ.3 И АЛ.4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

1. Държавен бюджет

➤ Основни параметри на изпълнението на държавния бюджет за полугодieto на 2023 година.

Изпълнението на основните показатели на държавния бюджет за първото полугодие на 2023 г., съпоставено към същия период на предходната година и програмата, е както следва:

Таблица №10 Изпълнение на държавния бюджет за полугодieto на 2023 г.

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет	Закон	Отчет	Изпълнение	Изпълнение
	I-во	2023 г.	I-во	спрямо	спрямо
	полугодие		полугодие	2022 г.	Закон
	2022 г.		2023 г.		2023 г.
Приходи, помощи и дарения	16 531,1	40 810,6	18 349,1	111,0%	45,0%
-Данъчни приходи	14 962,0	35 559,4	15 612,0	104,3%	43,9%
Преки	4 304,8	11 610,0	4 939,7	114,7%	42,5%
Косвени	10 549,9	23 406,5	10 454,4	99,1%	44,7%
Други данъци	107,3	542,9	217,8	202,9%	40,1%
-Неданъчни приходи	1 566,8	5 250,7	2 734,6	174,5%	52,1%
-Помощи и дарения	2,3	0,5	2,6	113,4%	
Разходи, трансфери и вноска за бюджета на ЕС	16 882,5	46 826,6	19 208,7	113,8%	41,0%
-Нелихвени разходи	6 842,3	21 336,8	7 354,3	107,5%	34,5%
Текущи	6 492,7	17 769,2	6 767,8	104,2%	38,1%
Капиталови	348,9	3 515,6	522,9	149,9%	14,9%
Прираст на държ. резерв - нето	-1,7	31,3	61,9		
Предоставени. тек. и капит. тр-ри за чужбина	2,4	20,7	1,7	69,9%	8,2%
-Лихви	368,5	784,1	326,9	88,7%	41,7%
Външни заеми	303,6	667,2	268,3	88,4%	40,2%
Вътрешни заеми	64,9	116,9	58,7	90,3%	50,2%
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи*		131,4			
- Трансфери за др. бюджети - нето	8 858,8	22 531,9	10 679,8	120,6%	47,4%
- Вноска за бюджета на ЕС	812,8	2 042,4	847,6	104,3%	41,5%
Бюджетен баланс	-351,3	-6 016,0	-859,6		

* В позицията "Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи" се отразяват само данните по разчет, а разходите по отчет се отразяват по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи.

През първото полугодие на 2023 г. постъпилите **приходи, помощи и дарения** по държавния бюджет са в размер на 18 349,1 млн. лв., което представлява 45,0 % изпълнение на годишните разчети в ЗДБРБ за 2023 г. Спрямо същия период на 2022 г. постъпленията по държавния бюджет са с 1 818,0 млн. лв. повече. Постъпилите **данъчни приходи** към 30.06.2023 г. са в размер на 15 612,0 млн. лв., което представлява изпълнение от 43,9 % на планираните разчети за 2023 г. или се увеличават с 4,3 на сто спрямо същия период на 2022 г.

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 4 939,7 млн. лв., което представлява 42,5 % от планираните за годината, като спрямо същия период на предходната година се отчита увеличение с 634,9 млн. лева. Постъпленията от корпоративни данъци бележат увеличение от

14,8 % (269,7 млн. лв.). Достигнатите нива на постъпленията от този вид данък са в резултат на регламентираният срок за деклариране на финансовия резултат за 2022 г. и за внасяне на дължимия корпоративен данък по годишните данъчни декларации за 2022 г. (до 30 юни 2023 г.), както и на сроковете за деклариране и внасяне на авансов данък. В тази група данъци са и приходите от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица, които са в размер на 45,1 млн. лв., като съпоставено с края на юни 2022 г. приходите са с 22,3 млн. лв. по-малко (33,1 % спад).

Нарастване за първото полугодие на 2023 г. се отчита и при приходите от ДДФЛ – с 365,2 млн. лв., което е с 14,7 % повече от същия период на предходната година.

Приходите от *косвени данъци* към 30.06.2023 г. са в размер на 10 454,4 млн. лв., 44,7 % от разчета за годината и формират 67,0 % от данъчните приходи по държавния бюджет. Съпоставени със същия период на предходната година са по-малко с 95,4 млн. лв. (0,9 %), което се дължи основно на намалението при приходите от ДДС при внос с 430,6 млн. лв. (12,8 % спад) и при приходите от мита с 52,3 млн. лв. (24,0 %).

Постъпленията от ДДС към 30.06.2023 г. възлизат на 7 423,1 млн. лв., което представлява 43,7 % от разчета за годината. Приходите от акцизи (нето) от внос, местно производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки към 30.06.2023 г. са в размер на 2 837,6 млн. лв. или 47,8 % от годишния разчет. Постъпленията от мита към юни 2023 г. възлизат на 166,1 млн. лв. или 41,0 % от планираните в ЗДБРБ за 2023 година. Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори (рисковете, по които са поети от застрахователи) са в размер на 27,5 млн. лв., при заложен в годишните разчети към ЗДБРБ за 2023 г. 57,5 млн. лева.

Постъпленията от *други данъци* по държавния бюджет за отчетния период са в размер на 217,8 млн. лв. или 40,1 % от годишния разчет.

Отчетените **неданъчни приходи** по държавния бюджет за шестте месеца на 2023 г. са в размер на 2 734,6 млн. лв. Постъпленията за отчетния период представляват 52,1 % от разчета за годината, като основна част се формира от неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата – 1 752,0 млн. лв.

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет към 30.06.2023 г. са в размер на **2,6 млн. лв.** и са по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Общият размер на **разходите по държавния бюджет** (вкл. и трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за първото полугодие на 2023 г. е 19 208,7 млн. лв. или 41,0 % от предвидените в ЗДБРБ за 2023 г.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) извършени през отчетния период са в размер на **7 354,3 млн. лв.**, което представлява 34,5 % от предвидените в ЗДБРБ за 2023 г. средства. Спрямо същия период на предходната година нарастват номинално с 512,0 млн. лв. (7,5 процента).

Размерът на извършените текущи нелихвени разходи за периода е 6 767,8 млн. лв., което представлява 38,1 % от разчета за годината. За капиталови разходи са изразходвани 522,9 млн. лв. или 14,9 % от разчета. Нетният прираст на държавния резерв към 30.06.2023 г. е положителен в размер на 61,9 млн. лева. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 1,7 млн. лв. или 8,2 % спрямо предвидените за 2023 г.

Лихвените плащания по държавния бюджет за първото полугодие на 2023 г. са в общ размер на 326,9 млн. лв. или 41,7 % от предвидените в разчета за годината. Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет към 30.06.2023 г. са в размер на 58,7 млн. лв. (50,2 % от разчета за годината). Лихвите по външни заеми по държавния бюджет за отчетния период са в размер на 268,3 млн. лв. (40,2 % от ЗДБРБ за 2023 г.). От тях 258,1 млн. лв. са разходите по централния бюджет и 10,1 млн. лв. са тези по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Съгласно чл. 11, ал.2 от Закона за прилагане на разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на

Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., Министерският съвет може да одобрява финансиране на дейности за непредвидени и/или неотложни разходи за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия по реда на чл. 56 от Закона за защита при бедствия и да одобрява авансово допълнително разходи/трансфери до размера на утвърдените с чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1 от ЗДБРБ за 2022 г. разходи – 80 млн. лв.

Към 30.06.2023 г. съгласно Решения на Министерския съвет № 293 от 2023 г. и № 420 от 2023 г. за сметка на резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия е одобрено финансиране на дейности по реда на чл.56 от Закона за защита при бедствия в общ размер на 63,1 млн. лева.

Средствата са предоставени за корекция на р. Марица - реконструкция на част от корекция при ляв приток р. Хаяз в землището на с. Капитан Андреево, общ. Свиленград; Превантивно почистване на коритото на р. Златарица в регулацията на с. Елешница; Аварийно-възстановителни работи по почистването централно градско дере и реконструкция на левия бряг в участъка на от. 68 до от. 53 по ул. "Васил Левски", гр. Симитли; Аварийно-възстановителни работи по реконструкция на дере и прилежащите му съоръжения и улици, с. Кости; Аварийно укрепване на участък от общинска мрежа с. Коевци - с. Горско Косово; Укрепване на свлачище № 32.69972.01 на общински път VRC1143 Роман - Струпец - граница с общ. Мездра - I етап от проект АВР на път VRC Роман - Струпец - граница с общ. Мездра от км 6+850 до км 6+900; Брегоукрепване на централно градско дере в гр. Момчилград; Аварийно-възстановителни работи за осигуряване на проводимостта на речното корито - дере, в регулационните граници на гр. Ябланица - I и II етап; Възстановяване и укрепване на дере с. Богдан ; Възстановяване и укрепване на дере с. Каравелово; Подпорна стена по южния бряг на речното корито на р. Перущинска (р. Стара); Аварийно-възстановителни работи по реконструкция на общински път PDV 1271 /I-8/ с. Поповица - с. Ахматово; Възстановителни и брегоукрепващи работи на р. Касица, с. Трудовец; Аварийно почистване на речното корито на р. Тунджа, с. Срем; заплащане на непредвидени разходи на ДП "Пристанищна инфраструктура" - дейности по отстраняване на аварийна ситуация в морските пространства на Република България, вследствие засядане на кораба "Vers Su"; възстановяване на средства за безвъзмездно предоставяне на освободени държавни резерви и военновременни запаси за нуждите на МВР (спални чували, индивидуални превързочни материали, бутилирана вода, консервирани хранителни продукти); организиране и прилагане на дезинсекционни мероприятия за контрол на комарните популации в страната през 2023 г.

Нетният размер на трансферите и временните безлихвени заеми по държавния бюджет към края на юни 2023 г. е 10 679,8 млн. лв., в т.ч.:

- на социалноосигурителните фондове (нето) – 5 949,4 млн. лв., което представлява 44,8 % от годишния разчет;
- на други автономни бюджети (ДВУ, БАН, БНТ, БНР, БТА и ССА) – 536,0 млн. лв.;
- трансфери/субсидии от държавния бюджет за общините (нето) – 3 955,8 млн. лева.

Частта от **вноската на Република България в общия бюджет на ЕС**, изплатена към 30.06.2023 г. от централния бюджет, възлиза на **847,6 млн. лева**.

Бюджетното салдо по държавния бюджет към 30.06.2023 г. е отрицателно в размер на 859,6 млн. лева.

1.1 Бюджет на Народното събрание

За първото полугодие на 2023 г. отчетените **приходи** са в размер на 0,9 млн. лв. или 58,8 % от предвидените в ЗДБРБ за 2023 г. С най-голям относителен дял (83,9 %) са отчетените приходи и доходи от собственост.

Отчетените **разходи** към 30.06.2023 г. на Народното събрание са в размер на 27,9 млн. лв. или 26,7 % от разчетените средства със ЗДБРБ за 2023 г. От тях 20,8 млн. лв. са разходи за персонал, 7,0 млн. лв. са издръжка и 0,1 млн. лв. - капиталови разходи.

1.2 Бюджет на съдебната власт

По бюджета на съдебната власт за първите шест месеца на 2023 г. са постъпили **приходи** в размер на 47,3 млн. лв., които представляват 47,3 % от предвидените за годината. От отчетените приходи най-голям дял имат постъпленията от съдебни такси – 40,0 млн. лв., като одобрени със ЗДБРБ за 2023 г. са 85,0 млн. лв. или изпълнението е 47,0 %. За сравнение, към 30.06.2022 г. са отчетени общо приходи в размер на 51,6 млн. лв. (54,1 % от планираните), от които 44,2 млн. лв. - приходи от съдебни такси.

Разходите по бюджета на съдебната власт са в размер на 466,5 млн. лв. или 42,9 % от планираните със ЗДБРБ за 2023 г. (1 087,5 млн. лв.). За сравнение, през същия период на 2022 г. са отчетени разходи в размер 455,0 млн. лв., които представляват 48,5 % от определените с годишния закон 938,7 млн. лева. От общата сума на отчетените разходи към 30.06.2023 г. 422,1 млн. лв. са разходи за персонал, 34,6 млн. лв. – издръжка и 9,7 млн. лв. - капиталови разходи.

2. Бюджети на общините

➤ Приходи, помощи и дарения

Собствените приходи по бюджетите на общините към 30.06.2023 г. са в размер на 1 872,9 млн. лв., което представлява 57,0 % от планираните с разчетите за 2023 година. Спрямо същия период на миналата година приходите по общинските бюджети се увеличават номинално със 115,3 млн. лв. *Данъчните приходи* по общинските бюджети са в размер на 832,6 млн. лв. или 57,7 % от годишните разчети към ЗДБРБ за 2023 г. и с 2,4 % повече спрямо тези за същия период на предходната година, а *неданъчните приходи, помощите и даренията* възлизат на 1 040,4 млн. лв. или 56,6 % от планираните и със 96,0 млн. лв. (10,2 %) повече спрямо същия период на предходната година. От имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси в местните бюджети към 30 юни 2023 г. са постъпили общо 826,2 млн. лв., което представлява 57,8 % от годишния разчет. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци са данъкът върху недвижимите имоти – 35,8 % и данъкът върху превозните средства – 33,8 %, следват данъкът върху придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – 29,5 % и туристически данък – 0,9 %. През отчетния период по бюджетите на общините са постъпили 6,4 млн. лв. от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници (44,4 % от годишния разчет).

Общият размер на *неданъчните приходи* по местните бюджети е 1 025,4 млн. лв. (56,5 % от разчетите по КФП за 2023 г.). Най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (665,6 млн. лв.) – 64,9 %, следват приходите и доходите от собственост (177,6 млн. лв.) – 17,3 %, постъпленията от продажба на нефинансови активи (132,9 млн. лв.) – 13,0 % и постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви (38,6 млн. лв.) – 3,8 %. Съпоставени с полугодieto на 2022 г., постъпленията от неданъчни приходи са се увеличили с 90,7 млн. лв. или с 9,7 процента. От неданъчните приходи с най-добро изпълнение спрямо предвидените с разчетите към КФП за 2023 г. са *приходи от такси* – 64,3 % и *постъпления от продажба на нефинансови активи* – 63,8 %. Забавяне спрямо годишния разчет се наблюдава при глоби, санкции и наказателни лихви (40,6 %) и други приходи (11,5 %). Изоставането на този етап при другите неданъчни приходи е свързано със специфичния начин на отчитане на средствата за предоставена лична помощ и прекласифицирането на получения трансфер от Агенция за социално подпомагане като приход, което се извършва в края на годината през месец декември.

През отчетния период по общинските бюджети са постъпили 15,0 млн. лв. приходи от *помощи и дарения* или 57,5 % от разчетените за годината 26,1 млн. лв.

➤ Разходи

Към 30.06.2023 г. общините са отчетели общо разходи в размер на 5 121,8 млн. лв., които представляват 54,1 % от разчетените по КФП за 2023 г. разходи.

Нелихвените разходи възлизат на 5 100,6 млн. лв. или 54,1 % от годишния разчет. Най-голям относителен дял в нелихвените разходи на общините заемат разходите за персонал, включващи заплати и възнаграждения на персонала, други възнаграждения и плащания и осигурителни вноски (2 865,9 млн. лв.) – 56,2 %. Следват разходите за издръжка, вкл. разходите за членски внос и платените данъци, такси и административни санкции (1 301,2 млн. лв.) – 25,5 %, капиталовите разходи (598,1 млн. лв.) – 11,7 %, разходите за субсидии (226,2 млн. лв.) – 4,4 % и изплатените текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата, вкл. разходите за стипендии (109,0 млн. лв.) – 2,1 %. В отделните разходни направления най-висок процент на изпълнение спрямо годишните разчети при нелихвените разходи към края на първото полугодие на 2023 г. има при субсидиите – 92,7 %. В разходите за субсидии за нефинансови предприятия се отчитат предоставените от общините субсидии за вътрешноградски и междуселищни превози на транспортните фирми и дружества, които се планират в централния бюджет, както и тези, които се предоставят по решение на общинския съвет. Като разходи за субсидии за организации с нестопанска цел се отчитат и отпусканите по решение на общинския съвет субсидии по реда на Закона за физкултурата и спорта за подпомагане дейността на спортните клубове в общините (отчитат се в местните дейности). Следващи по процент на изпълнение са текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата – 91,2 % и издръжка – 62,9 %.

Разходите за лихви възлизат на 21,2 млн. лв. и са 53,4 % от разчета за 2023 г., като от тях 8,5 млн. лв. са лихви по външни заеми.

Общият размер на отчетените разходи за дофинансиране на делегираните от държавата дейности с местни приходи е 105,9 млн. лв.

➤ **Финансиране**

От началото на годината до 30.06.2023 г. по общинските бюджети не са получавани заемни средства по договори с чуждестранни кредитори.

Изплатените главници по външните заеми за същия период са в размер на 22,5 млн. лв. (от Столична община – 17,9 млн. лв., община Бургас – 1,0 млн. лв., Варна – 1,8 млн. лв., Пловдив – 1,5 млн. лв. и от община Ловеч са 0,2 млн. лв.).

За отчетния период получените заемни средства от банки в страната са в размер на 84,5 млн. лв., а от други местни лица са 84,7 млн. лв. (в т.ч. 57,6 млн. лв. от „ФЛАГ“ ЕАД) или общо получените заемни средства са 169,2 млн. лв. Изплатените главници по банкови заеми от страната са 35,7 млн. лв., а по заеми от други лица са 45,1 млн. лв. (в т.ч. 42,4 млн. лв. към „ФЛАГ“ ЕАД) или общо платените главници са в размер на 80,9 млн. лв. Погашенията за периода по заемите от страната е по-малък от получените средства, поради което нетният размер на операциите по тези заеми е положителен – 88,4 млн. лв. За сравнение, за същия период на 2022 г., получените заемни средства от банки в страната и др. местни лица също са били повече от погашенията, но нетният положителен размер е бил по-малък (10,6 млн. лв.).

Погашенията по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са в размер на 25,3 млн. лв. и са отчетени от 8 общини. За отчетния период няма емитиран нов дълг.

Другото финансиране /нето/ по общинските бюджети към 30.06.2023 г. е 20,4 млн. лв. Нетният размер за периода на задълженията и погашенията по финансов лизинг и търговски кредити, като форми на дълг, е в размер на (-0,6) млн. лева.

Нетният размер на събраните средства и извършени плащания от общините за сметка на други бюджети, сметки и фондове е в размер на (-101,7) млн. лв.

Към 30.06.2023 г. отчетеният от общините нетен размер на операциите по придобиване на дялове, акции и съучастия е в размер на (-1,9) млн. лв.

Средствата по общинските бюджети от приватизация на дялове, акции и участия за периода са в размер на 0,9 млн. лв.

Отчетеният нетен размер по общинските бюджети на възмездната финансова помощ е (-8,0) млн. лв., а на предоставените кредити от общинските бюджети е (-2,2) млн. лева.

Общините отчитат 2 162,0 млн. лв. бюджетен преходен остатък, а наличността към края на второто тримесечие на 2023 г. (по банкови сметки и каса) нараства и е в размер на 2 689,2 млн. лв. (със 194,9 млн. лв. повече от същия период на миналата година). Преводите в процес на

сетълмент са (- 13,1) млн. лв. Отчетеният остатък в делегираните от държавата дейности е 1 082,0 млн. лв. (40,2 %), а 1 607,2 млн. лв. (59,8%) е в местни дейности.

3. Социалноосигурителни фондове

3.1 Държавно обществено осигуряване

Общата сума на **приходите, помощите и даренията** по бюджета на Държавното обществено осигуряване (ДОО) към 30.06.2023 г. възлиза на 5 429,9 млн. лв., което представлява 48,4 % от заложените в бюджета на ДОО за 2023 г. 11 228,5 млн. лева. Най-голям е делът на приходите от осигурителни вноски (98,4 % от общите приходи), които за отчетния период са в размер на 5 344,5 млн. лв., 48,2 % от заложените в бюджета на ДОО за 2023 година.

Съпоставени с първото полугодие на 2022 г., приходите по бюджета на ДОО нарастват със 745,6 млн. лв. (15,9 %). Върху състоянието на приходите през 2023 г. влияние оказват следните основни фактори: минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица през целия отчетан шестмесечен период е в размер на 710 лв., при 650 лв. през първото тримесечие на 2022 г.; нивата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии се запазват на равнището им от периода след март 2022 г. - в размер на 710 лв., който надвишава размера на показателя (650 лв.) през първото тримесечие на 2022 г.; изплащане през целия шестмесечен период на увеличените през втората половина на 2022 г. възнаграждения в публичния сектор и увеличението на възнагражденията в частния сектор.

Отчетените неданъчни приходи към края на юни 2023 г. по бюджета на ДОО възлизат на 85,4 млн. лв., в т.ч. 67,1 млн. лв. постъпили средства по чл. 4б, чл. 4в и чл. 69б от Кодекса за социално осигуряване (КСО). Тази група приходи са нараснали с 26,0 млн. лв. в сравнение със същия период на миналата година и представляват 57,7 % от годишния разчет.

Получените трансфери от централния бюджет за периода са 4 889,6 млн. лв.

Размерът на извършените **разходи** за първото полугодие на 2023 г. по бюджета на ДОО е 10 156,9 млн. лв., което представлява 46,6 % от предвидените в бюджета за 2023 г. средства. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии, обезщетения и помощи, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване – общо 10 078,2 млн. лв. или 99,2 % от общия размер на разходите за отчетния период. Спрямо същия период на миналата година, общите разходи по бюджета на ДОО са с 2 003,0 млн. лв. (24,6 %) повече. Отчетените разходи за **пенсии** по бюджета на ДОО към 30.06.2023 г. възлизат на 9 035,7 млн. лв., което е с 2 072,2 млн. лв. повече спрямо първото полугодие на 2022 год. Основните причини за това са: ефектите от изплащане на увеличените пенсии от 1 юли 2022 г. и от 1 октомври 2022 г. вкл. увеличението на минималната и на максималната пенсии, както и допълнителните еднократни плащания в размер на 70 лв. към пенсиите на всички пенсионери през м. април 2022 г. и на тези от тях с пенсии до размера на линията на бедност през април 2023 г.

Изплатените разходи за **краткосрочни обезщетения и помощи по КСО** са в размер на 1 042,5 млн. лева. Спрямо същия период на миналата година изплатените обезщетения по КСО са повече с 28,9 млн. лв. (2,9 %). С най-голям размер са изплатените обезщетения за временна нетрудоспособност поради общо заболяване – 347,1 млн. лв., следвани от обезщетенията за бременност и раждане – 255,6 млн. лв., обезщетенията и помощи за безработица – 227,8 млн. лв. и др.

По бюджета на ДОО за 2023 година са утвърдени 152,4 млн. лв. за административни разходи на институцията, които включват разходите за персонал и за текуща издръжка. За първите шест месеца на годината са отчетени 74,0 млн. лв., което представлява 48,5 % от годишния разчет. Отчетените капиталови разходи за периода възлизат на 4,9 млн. лева.

3.2 Национална здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните приходи по бюджета на НЗОК към края на първото полугодие на 2023 г. възлиза на 2 085,0 млн. лв., което представлява 48,3 % от предвидените със Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2023 г. (ЗБНЗОК за 2023 г.) – 4 312,9 млн. лева. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 2 068,7 млн. лв., 48,3 % изпълнение на утвърдените със ЗБНЗОК за 2023 г. средства в размер на 4 286,5 млн. лева. Събраните неданъчни приходи за първото полугодие на 2023 г. са 16,3 млн. лв., 61,8 % от заложените в ЗБНЗОК за 2023 г., като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви.

Полученият трансфер от МЗ за финансиране на разходите за лекарствени продукти – ваксини и дейности по прилагането им за здравните дейности по чл. 82, ал. 2, т. 3 от Закона за здравето (ЗЗ); за дейности за здравноосигурени лица, включващи: комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение при пациенти с кожно-венерически и психиатрични заболявания; интензивно лечение; дейности по чл. 82, ал. 1, т. 2 от ЗЗ, за сумите по чл. 37, ал. 6 от Закона за здравното осигуряване (ЗЗО) и за медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения за хората с увреждания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване за отчетния период е в размер на 59,1 млн. лева. В сравнение с първото шестмесечие на 2022 г. се отчита намаление от 210,5 млн. лв. поради преустановяване на трансферите за НЗОК от бюджета на Министерството на здравеопазването, предназначени за подкрепа на медицинския персонал за работа при неблагоприятни условия и за поставяне на ваксини срещу COVID-19, след изтичане на срока на извънредна епидемична обстановка.

Трансферите за здравно осигуряване (вкл. за поети осигурителни вноски) от централния бюджет за периода са 1 077,9 млн. лв.

Отчетените разходи към 30.06.2023 г. са в размер на 3 196,6 млн. лв. и представляват 45,5 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2023 г. 7 027,2 млн. лева. Спрямо същия период на 2022 г. разходите нарастват с 260,7 млн. лв. (8,9 %).

Най-голям относителен дял (96,7 %) заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 3 092,5 млн. лева. В отделните направления на здравноосигурителни плащания изпълнението на бюджета за първото полугодие на 2023 г. е следното:

- ✓ *първична извънболнична медицинска помощ* – 170,9 млн. лева;
- ✓ *специализирана извънболнична медицинска помощ* – 198,7 млн. лева;
- ✓ *дентална помощ* – 138,2 млн. лева;
- ✓ *медико-диагностични дейности* – 75,8 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната* - 491,6 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ* – 437,3 млн. лева;
- ✓ *медицински изделия, прилагани в болничната помощ* – 63,1 млн. лева;
- ✓ *болнична медицинска помощ* – 1 496,2 млн. лева;
- ✓ *други здравноосигурителни плащания* – 20,8 млн. лева.

Като здравноосигурителни плащания следва да се третира и преведените 76,8 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към бюджетни организации, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 3 169,3 млн. лв.

За периода са отчетени плащания в размер на 60,9 млн. лв. от предоставения трансфер от Министерството на здравеопазването за дейности за здравноосигурени лица, лекарствени

продукти, потребителска такса, медицински изделия за хората с увреждания и за лечение на лица до 18-годишна възраст по чл.82, ал.1а, 3 и 6 от Закона за здравето и на лица над 18-годишна възраст по чл.82, ал.1а и 6.

По бюджета на НЗОК за 2023 година са утвърдени 109,8 млн. лв. за административни разходи на институцията, които включват разходите за персонал и за текуща издръжка. За първите шест месеца на годината са отчетени 42,9 млн. лв., което представлява 39,1 % от годишния разчет. Усвоените средства за административни разходи заемат 1,3 на сто в структурата на общите разходи за отчетния период. Отчетените капиталови разходи за периода възлизат на 0,2 млн. лева.

4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия

4.1 Държавни висши училища

Приходите на висшите училища за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 206,5 млн. лв. или 53,4 % от планираните за годината. Спрямо същия период на 2022 г. постъпленията на ДВУ са се увеличили с 9,2 млн. лева. Преобладаваща част от приходите – 90,3 % (186,4 млн. лв.) са приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, където се включват събраните такси, заплащани от студентите и докторантите за летния семестър на учебната 2022/2023 г. Приходите от наеми на имущество са 19,3 млн. лв.

Разходите на висшите училища към края на месец юни 2023 г. са в размер на 609,2 млн. лв. и представляват 50,4 % от разчетите за 2023 г. С най-голям относителен дял са разходите за персонал (заплати, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) – 69,0 %, следвани от плащанията за издръжка (16,8 %). Разходите за стипендии са 6,8 % от общите разходи. Капиталовите разходи на ДВУ към 30.06.2023 г. са в размер на 44,4 млн. лв. (7,3 % от общите разходи).

4.2 Българска академия на науките

Реализираните приходи на БАН към 30.06.2023 г. възлизат на 11,6 млн. лв. или 37,0 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 година. Сравнени с приходите към първото полугодие на 2022 г., постъпленията са по-ниски с 3,6 млн. лв. С най-голям дял от реализираните приходи са тези от продажби на услуги, стоки и продукция (9,0 млн. лв. или 77,9 % от общите приходи). Към края на първото полугодие на 2023 г. **БАН отчита разходи** в размер на 92,5 млн. лв., което представлява 45,8 % от годишния разчет. Спрямо първото полугодие на предходната година се отчита намаление на разходите с 1,4 млн. лв. С най-голям относителен дял са разходите за персонал – 69,9 млн. лв. или 75,6 % от отчетените общо разходи.

4.3 Селскостопанска академия

Приходите на Селскостопанската академия (ССА) за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 10,2 млн. лв. или 63,5 % спрямо разчетените за 2023 г.

Разходите на ССА към края на месец юни са в размер на 33,5 млн. лв., което представлява 55,0 % от предвидените в разчетите за 2023 г., в т.ч. разходи за персонал – 21,7 млн. лв., разходи за издръжка – 10,9 млн. лв. и капиталови разходи – 0,9 млн. лв.

4.4 Българско национално радио

Приходите по бюджета на Българското национално радио (БНР) към 30.06.2023 г. са в размер на 0,9 млн. лв., което представлява 52,2 % от заложените приходи в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. - 1,8 млн. лв. Отчетените приходи са постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, съвместни продукции, приходи от концертна дейност, издателска и лицензионна дейност и др.), наеми на имущество и др. Изпълнението на **разходите по бюджета на БНР** възлиза на 28,5 млн. лв. или 43,3 % от предвидените разходи в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. – 65,9 млн. лв. За периода са отчетени

26,3 млн. лв. текущи разходи и 2,3 млн. лв. капиталови разходи. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. В разпределението на разходите по бюджета на БНР е включен преходният остатък за 2022 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от Закона за радиото и телевизията) в размер на 5,0 млн. лева.

Общо утвърдените с чл. 49, т. 1 от ЗДБРБ за 2023 г. **бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет** за 2023 г. са в размер на 59,1 млн. лв., в т.ч. 3,9 млн. лв. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията. За периода е отчетен трансфер от централния бюджет в размер на 25,2 млн. лв., в т.ч. 0,8 млн. лв. одобрено финансиране съгласно ПМС № 20 от 2023 г. и 5,6 млн. лв. трансфери за поети осигурителни вноски и данъци.

4.5 Българска национална телевизия

Приходите на Българската национална телевизия (БНТ) към 30.06.2023 г. са в размер на 7,1 млн. лв. при планирани за годината 10,0 млн. лв. или за отчетния период са постъпили 71,0 % от планираните за годината. Отчетените неданъчни приходи са постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, почивно дело, продажба на програми) и наеми на имущество.

Отчетените **разходи на БНТ** към 30.06.2023 г. са в размер на 45,1 млн. лв. или 46,0 % от предвидените разходи в годишния разчет. За периода са отчетени 38,2 млн. лв. текущи разходи и 6,9 млн. лв. капиталови разходи. В разпределението на разходите по бюджета на обществената медия е включен преходният остатък за 2022 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от Закона за радиото и телевизията) в размер на 1,8 млн. лв. За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионни програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Общо утвърдените с чл. 49, т. 2 от ЗДБРБ за 2023 г. **бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет** са в размер на 86,2 млн. лв., в т.ч. 6,1 млн. лв. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията. За периода е отчетен трансфер от централния бюджет в размер на 39,1 млн. лв., в т.ч. 1,1 млн. лв. одобрено финансиране съгласно ПМС № 20 от 2023 г. и 6,4 млн. лв. трансфери за поети осигурителни вноски и данъци.

4.6 Българска телеграфна агенция

Приходите на Българската телеграфна агенция (БТА) към 30.06.2023 г. са 0,5 млн. лв. или 160,7 % спрямо предвидените за годината, като това са основно постъпления от продажба на информационни продукти и услуги.

Отчетените **разходи на БТА** за периода са 5,8 млн. лв., което е 48,0 % от годишния разчет за 2023 г., като основен дял имат разходите за персонал и за капиталови разходи за осигуряване на съвременна техника за безвъзмездното разпространение на информацията.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БТА с централния бюджет** за 2023 г. са в размер на 11,9 млн. лв. За отчетния период е усвоена сума в размер на 4,5 млн. лева.

5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации

5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите

По сметките на НФ към 30.06.2023 г. са постъпили приходи (нето) в размер на 790,7 млн. лв. по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ) на ЕС за финансовата рамка, както и от Европейския социален фонд+, двустранните програми за

трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ), ФМ на ЕИП и НФМ, като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото финансиране по ПТСВГ и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната.

Извършените разходи (нето) за периода с натрупване чрез сметките на НФ възлизат на 267,4 млн. лева. По видове разходи изпълнението е както следва: 86,58 % от общата стойност са капиталови трансфери, 8,41 % са субсидии, 5,01 % предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина и 0,001 % - издръжка.

Трансферите (нето), временните безлихвени заеми (нето) и временна възмездна финансова помощ за разглеждания период са на стойност 556,9 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми (ОП) на ЕС - програмен период 2014 – 2020 г., ПТСВГ за периода 2014 – 2020 г., Националният план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), ФМ на ЕИП 2014–2021 г. и НФМ 2014–2021 г., както и възстановени трансфери от бенефициенти-бюджетни организации за неусвоени суми по приключили проекти, за недопустими разходи или други надплащания. В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансфери (нето) към бенефициенти – бюджетни организации, които са за сметка на средства, предоставени от държавите-партньори по ПТСВГ.

Във връзка с изпълнение на програмите и проектите по програмен период 2014 – 2020 г., 2021 – 2027 г., ФМ на ЕИП и НФМ и НПВУ по сметките на НФ са получени трансфери от централния бюджет на стойност 125,0 млн. лева.

Общата сума от други приходи (корективи за касови постъпления, отчетени за дължими суми от бенефициенти), отчетени по сметката за средства от ЕС на НФ, са в размер на 0,3 млн. лева.

Структурни и Кохезионен фондове (СКФ) 2007 – 2013 г.

През отчетния период са възстановени суми (нето) от бенефициенти на стойност 0,02 млн. лв., а възстановеното авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г. е в размер на 0,7 млн. лева.

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на Европейския съюз за финансова рамка 2014 – 2020 г.

Общо получените средства (нето) от ЕК за периода са в размер на 524,8 млн. лв. (в тях влизат и получените приходи по REACT-EU в размер на 34,9 млн. лева) и са разпределени както следва:

- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 137,6 млн. лв.;
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 85,3 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 73,8 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 13,7 млн. лева);
- Инициативата за младежка заетост – 3,6 млн. лв.;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 90,3 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 20,8 млн. лева);
- ОП „Добро управление” – 10,6 млн. лв.;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 2,9 млн. лева;
- ОП „Региони в растеж“ – 74,6 млн. лв. и
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 46,1 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 0,4 млн. лева).

Направените разходи (нето) по Оперативни програми и трансферите (нето) към бюджетни организации и операции с активи към края на първото полугодие са на стойност 732,6 млн. лв. (в тях влизат и извършените разходи по REACT-EU в размер на 48,5 млн. лева), като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 98,8 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 31,8 млн. лева);
- Инициативата за младежка заетост – **възстановени** (нето) средства в размер на 1,5 млн. лв.;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 1,5 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 1,2 млн. лева);
- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 25,8 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 11,7 млн. лева);
- ОП „Добро управление” – 21,3 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж“ – 146,6 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 2,3 млн. лева);
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 225,1 млн. лв.;
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 79,1 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 1,5 млн. лева) и
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 135,9 млн. лв.

Предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС 6/ 2011 г. към бюджетни организации за периода е на стойност 15,6 млн. лева, а възстановените средства – 30,2 млн. лева.

Изплатените средства от оперативните програми за мерките за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19 през отчетния период са в размер на 94,9 млн. лева.

Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие (включително Фонда за справедлив преход) и Кохезионния фонд за програмен период 2021-2027 г.

Получените средства (предварително годишно финансиране за 2023 г., както и предварително финансиране за 2023 г. във връзка с FAST CARE) от ЕК за периода са в размер на 186,0 млн. лв. и са разпределени както следва:

- Програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027 г. – 32,3 млн. лв.;
- Програма „Храни и основно материално подпомагане” 2021-2027 г. – 3,7 млн. лв.;
- Програма „Образование” 2021-2027 г. – 15,4 млн. лв.;
- Програма „Околна среда“ 2021 2027 г. – 30,0 млн. лв.;
- Програма „Техническа помощ“ 2021 2027 г. – 2,0 млн. лв.;
- Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021 2027 г. – 240 млн. лв.;
- Програма „Развитие на регионите“ 2021 2027 г. – 29,7 млн. лв.;
- Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021 2027 г. – 17,3 млн. лв.;
- Програма „Транспортна свързаност“ 2021 2027 г. – 31,6 млн. лева.

Направените разходи за периода са в размер на 91,8 млн. лв. и са разпределени както следва:

- Програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027 г. – 39,8 млн. лв.;
- Програма „Храни и основно материално подпомагане” 2021-2027 г. – 36,7 млн. лв.;
- Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021 2027 г. – 15,3 млн. лв. и
- Програма „Образование” 2021-2027 г. – 0,006 млн. лева.

Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)

През отчетния период чрез НПВУ бяха извършени разходи и трансфери (нето) в размер на 174,9 млн. лева.

Програма ФАР

През отчетния период са възстановени суми от бенефициенти на стойност 0,008 млн. лева.

Програма САПАРД

През периода са извършени възстановявания от бенефициенти по дългове на стойност 0,04 млн. лв.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2007 – 2013 г., 2014 – 2020 г. и 2021 – 2027 г.

Получените средства към 30.06.2023 г. са на стойност 22,9 млн. лв., представляващи възстановени разходи от ЕК по ПП 2014-2020 г., постъпили средства за съфинансиране от страните-партньори, както и разпределени към администратори в чужбина за сметка на средствата, получени от страната-партньор и втори транш за предварително финансиране по ПП 2021-2027 г.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми са на обща стойност 5,2 млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната, извършени за сметка на полученото финансиране от страната-партньор по тези програми.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежки финансов механизъм за периода 2009-2014 г. и 2014-2021 г.

Получените средства към 30.06.2023 г. са на стойност 57,1 млн. лева. Сумата на разходите и трансферите (нето) за периода са на обща стойност 32,6 млн. лева.

5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”

➤ Приходи, помощи и дарения

Към 30.06.2023 г. по отчетни данни, постъпленията са в размер на 174,1 млн. лева.

Приходната част е формирана от приходи от наказателни лихви, помощи и дарения от чужбина и коректив на касови постъпления, както следва:

✓ Приходи от наказателни лихви

Към края на първото полугодие на 2023 г. са отчетени приходи от получени наказателни лихви, свързани с вземания за възстановяване на средства от ЕК в размер на 0,3 млн. лева.

✓ Текущи помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Текущи помощи и дарения от Европейския съюз“, към 30.06.2023 г. е 30,0 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) по линия на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР), без директни плащания, към 30.06.2023г. възлизат на 24,4 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства по линия на схемите „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ от Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) към 30.06.2023 г. са 3,5 млн. лева.

За периода 01.01-30.06.2023г. са получени 2,1 млн. лв. текущи приходи, възстановени средства от Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

✓ Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз“ към 30.06.2023 г. е 148 млн. лева.

Получените капиталови приходи от ЕЗФРСР към края на м. юни 2023 г. са 144,9 млн. лв., от които 27,6 млн. лв. са аванс по линия на Стратегическия План по ОСП 2023-2027. Капиталовите приходи от фонд ЕФМДР за полугодieto са 2,2 млн. лева. Отчетени са и 0,8

млн. лв. получени авансови средства по Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г. (ПМДРА)

✓ **Коректив на касови постъпления**

Към 30.06.2023 г. отчетеният коректив на касови постъпления е минус 4,2 млн. лева. Той е формиран от размера на принудително събрани суми от НАП, за които не е извършен превод на средства по сметката на ДФЗ-РА.

➤ **Разходи**

Към 30.06.2023 г. отчетените разходи възлизат на 152,0 млн. лв., формирани от текущи и капиталови трансфери, както следва:

✓ **Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия**

Отчетените към 30.06.2023 г. текущи разходи са в размер на 76,9 млн. лв. разпределени както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 25,2 млн. лева;
- текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 0,6 млн. лева;
- текущи субсидии по ПРСР – 24,8 млн. лева;
- текущи субсидии за пазарни мерки – 26,3 млн. лева.

✓ **Субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел**

Към края на второто тримесечие на 2023 г. са отчетени текущи разходи за ЮЛНСЦ в размер на 9,0 млн. лв., в т.ч.:

- текущи субсидии по ПМДР – 1,2 млн. лева;
- текущи субсидии по ПРСР – 7,8 млн. лева.

✓ **Капиталови трансфери за нефинансови предприятия**

Към 30.06.2023 г. са отчетени 61,5 млн. лв. капиталови разходи, разпределени както следва:

- капиталови трансфери по ПМДР – 0,4 млн. лв.;
- капиталови трансфери по ПРСР – 60,9 млн. лв.;
- капиталови трансфери за пазарни мерки – 0,2 млн. лв.

✓ **Капиталови трансфери за организации с нестопанска цел**

Към 30.06.2023г. са отчетени капиталови трансфери по ПРСР в размер 4,6 млн. лева.

➤ **Трансфери**

В частта на трансферите, в касовия отчет на ДФЗ-РА към 30.06.2023 г. са отразени следните касови потоци:

✓ **Трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз**

Получените трансфери от бюджетни сметки на бюджетни организации и общини са формирани при възстановяване на суми по вземания по ПРСР и директни плащания и техният размер е 0,9 млн. лева.

Предоставените за периода трансфери във връзка с чл.14 от Закона за подпомагане на земеделските производители възлизат на 0,8 млн. лева.

✓ **Трансфери между сметки за средства от Европейския съюз:**

Предоставените трансфери са формирани от изплатените субсидии на публични бенефициенти. Към 30.06.2023 г. са отчетени 26,8 млн. лв., в т.ч.:

- по Програмата за развитие на селските райони: 24,6 млн. лева;
- национално съфинансиране към директни плащания: 0,1 млн. лева;
- по Програмата за морско дело и рибарство: 2,1 млн. лева.

➤ Финансиране

✓ Суми по разчети за поети осигурителни вноски и данъци

Към края на второто тримесечие на 2023 г. сумата по разчети за поети данъци, формирани от удържан и внесен окончателен данък на физически лица, съгл. чл. 65, ал. 14 от ЗДДФЛ възлиза нето на 0,1 млн. лева.

✓ Друго финансиране

За периода 01.01-30.06.2023г. извършените плащания, възстановените суми, разчетът с централния бюджет и операциите с чужди средства, включени в отчетността в „Друго финансиране“ възлизат общо на 4,6 млн. лева.

Към 30.06.2023г. са отчетени плащания в общ размер 858,9 млн. лв. по следните направления:

- 765,0 млн. лв. за директни плащания за сметка на ЕФГЗ;
- 85,2 млн. лв. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания;
- 5,7 млн. лв. за пазарни мерки;
- 3,0 млн. лв. за реструктуриране.

Възстановените суми от Европейския съюз в частта финансиране към 30.06.2023 г. възлизат на 1 647,4 млн. лв. по следните направления:

- 1 458,3 млн. лв. за директни плащания от ЕФГЗ;
- 183,9 млн. лв. от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания;
- 3,9 млн. лв. за пазарни мерки от ЕФГЗ;
- 1,3 млн. лв. за реструктуриране от ЕФГЗ.

Предоставените суми (нето) по разчети с ЦБ за финансиране на плащания при недостиг на средства по сметки към 30.06.2023 г. възлизат на -783,9 млн. лева.

6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси

6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Отчетените **приходи** по бюджета на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за първото полугодие на 2023 г. са в размер на 7,8 млн. лв., при годишен разчет от 13,0 млн. лв. или изпълнението възлиза на 60,0 %.

За първото полугодие ПУДООС отчита приходи от държавни такси в размер на 2,0 млн. лв. при разчет 4,0 млн. лв. или изпълнението възлиза на 49,4 %.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 0,9 млн. лв., като по разчет са 1,5 млн. лв.

За отчетния период по бюджета на ПУДООС са отчетени приходи от продажба на квоти на парникови газове от авиационна дейност в размер на 4,4 млн. лв., като по разчет са 6,0 млн. лв. или 73,3 % от планираните.

Към 30.06.2023 г. ПУДООС е отчетло **разходи** в размер на 5,5 млн. лв., които са разпределени както следва: за персонал - 1,4 млн. лв. за персонал, 0,7 млн. лв. за текуща издръжка, 0,4 за субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел и 0,1 млн. лв. за придобиване на нефинансови активи и 2,9 млн. лв. за капиталови трансфери.

Разчетените разходи по придобиване на дълготрайни материални активи, след решения на Управителния съвет на ПУДООС, се предоставят като трансфер на други бюджетни организации. Към 30.06.2023 г. отчетените средства като трансфери от/за държавни предприятия и други лица, включени в консолидираната фискална програма (нето), са в размер на 12,2 млн. лева.

6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“

Отчетените **приходи** на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ към 30.06.2023 г. са в размер на 2 187,3 млн. лв. Изпълнението им спрямо годишните разчети за 2023 г. (4 142,6 млн. лв.) е 52,8 %. Изпълнението на приходите спрямо тези за същия период на 2022 г. е 122,6 %, което се дължи на постъпилите целеви вноски по § 8, ал. 1, 3, 4 и 5 от Закона за

прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. (удължителен закон) и на по-големия размер на постъпленията от продажба на квоти.

Постъпленията от отделните приходи, са както следва:

- 676,6 млн. лв. от целевите вноски по § 8 от ПЗР на удължителния закон (други данъци) за покриване на разходи по одобрени от МС програми за компенсиране високите цени на енергията;
- 317,3 млн. лв. други неданъчни приходи, в т.ч. от 5 %-ни вноски от цена „задължение към обществото“;
- 1 193,4 млн. лв. приходи, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата.

Отчетените към 30.06.2023 г. **разходи** на фонда са в размер на 1 872,3 млн. лв., като изпълнението спрямо годишните разчети (4 142,6 млн. лв.) е 45,2 %.

Изпълнението на отделните разходи е, както следва:

- 0,5 млн. лв. разходи за персонал, чието изпълнение спрямо годишните разчети (1,6 млн. лв.) е 33,0 %;
- 0,2 млн. лв. разходи за издръжка, чието изпълнение спрямо годишните разчети, които са в размер на 1,7 млн. лв. (в т.ч. издръжка, платени данъци, такси и административни санкции и разходи за чл. внос) е 10,2 %.
- 1 871,5 млн. лв. разходи за субсидии, в т.ч. 575,3 млн. лв. за компенсиране разходите на небитовите крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи, от които 355,6 млн. лв. по РМС № 534 и РМС № 710 от 2022 г. и 219,7 млн. лв. по РМС № 104 от 2023 г., а останалите за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/ и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект с обща мощност 500 kW и над 500 kW по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди. Изпълнението на тези разходи спрямо годишните разчети (4 134,6 млн. лв.) е 45,3 %.

6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“ (ДП „НПЦ“)

Отчетените **приходи** за първото полугодие на 2023 г. от ДП „НПЦ“ са в размер на 0,8 млн. лв. и представляват основно приходи и доходи от собственост. Изпълнението на приходите е 30,1 % от годишния им разчет за 2023 г.

За отчетния период **разходите** на ДП „НПЦ“ са в размер на 1,5 млн. лв. или 58,9 % спрямо годишния разчет за 2023 г.

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП „УСЯ“)

Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ няма планирани собствени приходи по бюджета си за 2023 г., а към 30.06.2023 г. отчита приходи от наеми на имущество в размер на 0,02 млн. лв.

Към 30.06.2023 г. ДП „УСЯ“ е отчело **разходи** в размер на 2,7 млн. лв. Отчетените разходи са за: персонал – 1,9 млн. лв.; издръжка, платени данъци, такси и административни санкции – 0,7 млн. лв. и капиталови разходи в размер на 0,01 млн. лева.

6.5 Държавно предприятие „Държавна петролна компания“ (ДП „ДПК“)

ДП „ДПК“ няма планирани собствени приходи по бюджета си за 2023 г. и през първото полугодие не е отчело такива.

С Решение № 892 на Министерския съвет от 2021 г. за предприемане на действия за подготовката на структурни и други промени в централната администрация на изпълнителната власт, в т. 1.13 е предвидено закриване на ДП „Държавна петролна компания“. С приетия Закон за изменение и допълнение на Закона за държавните резерви и военновременните запаси, обн. ДВ бр.54/2023 г., същата е закрыта и е в процес на ликвидация. За отчетния период **разходите** на ДП „ДПК“ са в размер на 0,03 млн. лв., които са разходи за персонал и издръжка, дължими до закриване на предприятието.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на отчетените данни и анализа на изпълнението на бюджета за първото полугодие на 2023 г. могат да се направят следните изводи:

✓ През първото полугодие на 2023 г. brutният вътрешен продукт на България възлезе на 80 929 млн. лв., което представлява увеличение с 10,9 % спрямо същия период на 2022 г. Реалният растеж на БВП за полугодieto достигна 2 % с положителен принос от нетния износ.

✓ Динамиката на пазара на труда през първото полугодие на 2023 г. дава разнопосочни сигнали. През първото тримесечие броят на заетите (според ЕСС 2010) бе 3 428 хил. души и регистрира относително висок годишен растеж от 1,8%. В същото време се наблюдават първи сигнали, че постоянният тренд на намаление на безработицата, който бе отчитан почти без прекъсване от началото на 2021 г., вероятно е достигнал до точка на пречупване. През второто тримесечие на 2023 г. коефициентът на безработица в страната бе 4,6% и се увеличи както на тримесечна (+0,2 пр. п.), така и на годишна (+0,1 пр. п.) база.

✓ През първото тримесечие на 2023 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает възлезе на 14,0 % и се забави спрямо края на предходната година.

✓ Тенденцията на намаление на инфлация в страната, която започна през последното тримесечие на 2022 г., се запази и през първото полугодие на 2023 г. Годишният темп на инфлация според ХИПЦ към юни бе 7,5 %. Това до голяма степен се дължеше на понижението в цените на основните суровини, търгувани на международните пазари, както и проявлението на базов ефект от ускореното нарастване на показателя през предходната година.

✓ Полугодieto на 2023 г. завърши без приет от Народното събрание Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г. (ЗДБРБ за 2023 г.). Политическата нестабилност и решението на служебното правителство да не внесе проект на ЗДБРБ за 2023 г. в законово определения срок по чл. 79, ал. 4 на Закона за публичните финанси доведоха до тази необичайна ситуация, при която за период от повече от шест месеца събирането на приходи и извършването на разходи и предоставянето на трансфери по държавния бюджет се извършваше съгласно разпоредбата на чл. 87, ал. 1 на ЗПФ при действието на Закона за прилагане на разпоредбите на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г. За разлика от предходната година, когато прилагането на аналогична законова рамка през първите два месеца на годината доведе до известно задържане на разходите, през 2023 г. се наблюдава противоположна тенденция на относително нарастване на разходите, за което допринасят основно законодателни промени, одобрени през 2022 г., в т.ч. промените в пенсионната сфера, увеличените размери на възнагражденията в редица администрации, одобрени програми за компенсиране на разходите на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия и т.н.

✓ След близо година липса на редовно правителство и управление на служебни правителства, в началото на юни 2023 г. с подкрепата на двете водещи политически формации в Народното събрание бе сформирано ново редовно правителство, което постави във фокуса на своята политика максимално бързото приемане на законопроекта за държавния бюджет за настоящата година при спазване на ангажиментите на страната в контекста на присъединяването към Еврoзоната. Разчетите по проекта на ЗДБРБ за 2023 г. и АСБП за периода 2023-2025 г. бяха разработени въз основа на пролетната макроикономическа прогноза на МФ и при допускания да не се увеличават данъците, да не се ограничават социалните плащания и да се осигури предвиденото увеличение на пенсиите през тази година, а по отношение на фискалната политика дефицитът да е в рамките на Маастрихтските критерии за гарантиране на устойчивост на публичните финанси.

✓ Фискалната рамка към внесения в началото на юли 2023 г. законопроект за държавния бюджет за 2023 г. (РМС № 459/05.07.2023 г.) е изготвена при съобразяване с индикаторите и допусканията в пролетната макроикономическа прогноза за развитието на националната икономика и оценките за ефекта върху основните показатели на КФП от политиките,

предопределящи приходите и разходите. Във фискалната рамка са отразени, от една страна, нови мерки за повишаване на събираемостта на приходите от приходните администрации и допълнителни мерки по приходите, и от друга, свиване на разходите на база на преглед на капиталовата програма и разходите за издръжка на администрациите по държавния бюджет при запазване на социалните плащания, с което бюджетното салдо по консолидираната фискална програма за 2023 г. се предвижда да бъде дефицит от 2,5 % от БВП, а на сектор „Държавно управление“ е дефицит от 3,0 % от БВП.

✓ Рамката по приходите в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. изисква максимална мобилизация на приходните администрации за подобряване на събираемостта на приходите, борба със сивата икономика и данъчните престъпления и насърчаване доброволното плащане на дължимите публични вземания. Допълнително предизвикателство е краткото време за прилагане на набелязаните мерки, поради късното приемане на ЗДБРБ за 2023 г.

✓ По отношение на планирания транш по Механизма за възстановяване и устойчивост затруднения могат да възникнат при евентуално забавяне на изпълнението на заложените съгласно актуалния профил за плащане по НПВУ етапи и цели в т.ч. и приемането на необходимите законодателни промени, съответно закъснение при отчитането им и изпращането на Искане за плащане до Европейската комисия, което ще създаде риск от неполучаване на планирания приход в рамките на финансовата година.

✓ В контекста на усилията за присъединяване на България към еврозоната от 1 януари 2025 г. и поддържане на дефицита и дълга на сектор „Държавно управление“ в рамките на критериите за конвергенция при спазване на референтните стойности от Пакта за стабилност и растеж, в краткосрочен план за 2023 г. основните предизвикателства за постигане на заложената цел - дефицитът на сектор „Държавно управление“ да не надвиши 3 на сто от прогнозния БВП, се свързват, от една страна, с постигане на заложените цели по отношение на приходите, и от друга – с недопускане възникването на нови задължения за разходи в края на годината, които независимо че не оказват влияние на касова основа се отразяват като разход за годината по методологията на ЕСС 2010.

✓ Размерът на фискалния резерв към 30.06.2023 г. е 12,9 млрд. лв., в т.ч. 12,5 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,4 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

✓ Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФМДР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за първото полугодие на 2023 г. е 2 768,2 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 30.06.2023 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 1 920,6 млн. лева.